

VSA SILA OBLASTI PROTI DELAVCEM

Governerji mobilizirajo milico v boju zoper
unijo. — Potreba delavske politične stranke

Gormanov apel predsedniku Rooseveltu in Ame-
riški legiji. — Družbe nadaljujejo s terorjem

FRANCIS J. Gorman, predsednik stavkovnega odbora teks-
tilnih delavcev, je dne 7. sept. brzojavno apeliral na pred-
sednika Roosevelta, da naj ustavi izrabljanje milice v juž-
nih in drugih državah za stavkokaško uporabo. Opozoril ga
je, da je predsednik Zed. držav vrhovni poveljni armade in
mornarice in da se sme municijo ameriške oborožene sile ra-
biti le v vojni proti sovražniku ne pa za ubijanje lojalnih
državljanov!

Kljub temu apelu je bilo že prvi teden devet stavkarjev
ubitih in mnogo ranjenih. Stavkovni odbor, ki je vsak posa-
mezen slučaj preiskal, ugotavlja, da so bili večinoma ustre-
ljeni v hrbet.

Governerji držav Georgia, So. in No. Carolina, Alabama
itd., so dali kompanijam na razpolago vso milico, ki je bila po-
slana proti stavkarjem pod krinko, da varuje "red in mir, pro-
tektira lojalne delavce in privatno lastnino..."

Poleg tega so šerifi oborožili stotine importiranih in do-
mačih skebov ter sinove "srednjega sloja" in jim dali "legal-
no" pravico "varovati red in mir" — kar pomeni pravico pre-
tepati in ubijati stavkarje!

Policijska je istotako mobilizirana zoper delavce. In kakor
da vsa ta sila še ni dovolj — se je navalu na izkoriščano ljud-
stvo v stavkovnih okrajih pridružila tudi Ameriška legija, ki
si lasti poseben privilegij "varovati ustavo". Proglasa se za pa-
triotično, zato da v imenu lojalnosti provocira takozvane "pre-
vratne elemente". Prevratnež in rdečkar pa ji je vsakdo, ki je
javno in odkrito zoper izkoriščanje ali proti kapitalizmu.

Omenjeni predsednik stavkovnega odbora tekstilnih de-
lavcev je apeliral tudi na Ameriško legijo, da naj neha "sode-
lovati z morilnimi bandami in boju proti stavkarjem". Opozoril
jo je, da je doslej zastopnik Ameriške legije že na vsaki kon-
venciji A. F. of L. zagotavljal organiziranemu delavstvu na-
donjenost organizacije veteranov svetovne vojne, dočim je
njeno sedanje početje delavstvu odprto in brutalno sovražno!

Stotisoč tekstilnih delavcev, ki so pred dobrim tednom
zastavkali, niso revolucionarji. Ne zahtevajo drugega kakor
priznanje svoje unije, ki je pridružena A. F. of L., plačo, ki
jim bo omogočala zadostno prehrano in pa razmere pri delu,
ki bodo vsaj za silo človeške.

Siti multimilijonarski magnati proglašajo te pravične za-
hteve svojih sužnjev za upiranje ne samo redu in miru ampak
organizirani, ustavni oblasti! In naravno, oblast se je pognala
v boj, da zaduši ta upor proti "organizirani vladi"!

Ako bi človek mogel vse te stotisoče trpečih in zatiranih
navdihniti s spoznanjem, bi jim predvsem predočil resnico, da
samo strokovna organizacija brez močne delavske politične
stranke ne zadostuje. Glasovali so v ogromni večini za demo-
krate, in danes jih ti demokratski governerji, župani, sodniki
in šerifi mrcvari, kakor da so živina, ne pa ljudje! Ne, to ni
pravilna primera, kajti z živino ne postopajo nikdar tako ka-
kor z delavci. In če bi kdo mučil živino kakor oni mučijo svoje
tlačane, bi ga zaprli za kazen!

Demokratska stranka, ki je l. 1932 obljubila new deal,
vlada vse jug, ima večino v kongresu in odločujočo moč v ve-
čini drugih držav. Zvezna vlada s predsednikom na čelu je de-
mokratska.

Cemu ta stranka kaj ne stori za delavce, ki se ne upirajo
niti, ampak le zahtevajo to, kar jim je v kampanji sama ob-
ljubila?

Stavka tekstilnih delavcev je nauk — nov nauk in nov
dokaz delavcem, da kapitalistična stranka ostane kapitalisti-
čna neglede kaj in koliko obljubuje v svojih volilnih kampa-
njah! Od delavcev hoče glasove, in ko zmaga, ne služi ljud-
stvu, ampak izkoriščalcem!

V tej ogromni industrialni borbi — in v prejšnjih stavkah
od l. 1932 naprej — ni delavstvo protektirano nič bolj kakor
je bilo pod vladami predsednikov, ki so pripadali republikan-
ski stranki. Ali pravilnejše: Delavci so pod sedanjo admini-
stracijo prav tako pretepani in ubijani, če vprašajo za večji
kos kruha, kakor so bili pod prejšnjimi vladami!

To jim je nauk, da če hočejo resničen new deal, se mo-
rajo združiti v politični stranki, ki je za odpravo kapitalizma.
Socialistična stranka jih s to resnico vabi v svoje vrste!

DVOJNO SKUBENJE VLAGATELJEV

V Chicagu se je pričela prvi
teden v septembru kongresna
preiskava o guljenju ljudi, ki
imajo svoj denar vložen v ra-
zne bonde. Najprvo so oskub-
ljeni, ko napove družba ban-
krot v namenu, da zniža dol-
gove in obresti. Takoj nato se
zbere par advokatov in usta-
nove "Bond Holders Protec-
tive Committee". Dobe naslove
ljudi, ki imajo bonde, in jih
pozovejo, da naj jih nemudo-
ma vložijo pri temu odboru, da
se bo pogajal v imenu vseh,
ali vsaj v imenu večine vlagat-
eljev z družbo.

Ampak advokati ne delajo
zastonj. Ko dobe za milijone
dolarjev bondev, da z njimi
poljubno razpolagajo v "inte-
resu vlagateljev", jih dajo
shraniti kakim banki, in ob e-
nem vzamejo nanje posojilo.
V enem slučaju so vzeli na po-
sodo \$1,700,000 na bonde, ki
so jim bili zaupani. Ves ta iz-
posojeni denar so si vzeli za
plače in stroške pod pretezo,
da delajo za koristi vlagate-
ljev.

Te stvari bi ljudstvo sicer la-
hko izvedelo brez kongresne
preiskave, ki itak ne pomeni
drugega kot nadaljne stroške.

Proč vrženi milijoni za zdravstvo

Dr. J. L. Pomeroy je na
konvenciji uradnikov za jav-
no zdravstvo, ki se je vršila v
Pasadeni, izjavil, da potroši
ameriško ljudstvo pri raznih
zdravstvih, ki so le šušmarji,
okrog \$125,000,000 na leto in
približno \$360,000,000 na leto
za "patentna" in slična zdra-
vila. Mnoga so brez vsake
vrednosti. Vsled nezadostne
kontrolne nad zdravniki in
zdravili vrže ameriško ljud-
stvo vsako leto proč 485 mili-
jonov dolarjev, pravi dr. Pome-
roy, ki slovi za veččaka v
zbiranju statistike o zdrav-
stvenih zadevah.

Mrs. Mary Mooney ni dočakala osvobo- ditve svojega sina

V nedeljo večer pred Del-
avskim praznikom je umrla v
San Franciscu 85-letna Mrs.
Mary Mooney, mati Tom
Mooneyja, kateri je že leta po
nedolžnem v zaporu zaradi
bombnega napada na parado
"vojne pripravljenosti" leta
1916 v San Franciscu, kajti
krivda za ta atentat mu ni bi-
la nikdar dokazana in celo
podtaknili so mu jo "ako ne-

Mrs. Mary Mooney

rodno, da jih je zdaj sram pri-
znati svoj zločin.

Mrs. Mooney se je veliko
trudila, da bi pripomogla svo-
jemu sinu Tomu iz ječe. Šla
je vzlic svoji visoki starosti po
vsi Ameriki na shode, obiska-
la je predsednika, župane, go-
vernerje itd., ter apelirala na
nje, da naj končajo krivico, ki
se godi njenemu sinu. Umrla
je ne da bi doživela njegovo
osvoboditev.

Njenemu sinu Tomu niso pu-
stili k pogrebu, niti niso dovo-
lili, da bi prinesli rakev na
dvorščake jethnisnice, da bi videl
zadnjič svojo mater.

X. redni zbor JSZ v Clevel-
landu je sklenil takoj, ko je
dospela vest o smrti Tomove
matere, da se mu brzojavno
pošlje izraz sožalja in sočutja.

V TEJ ŠTEVILKI

Čitatelje opozarjamo na
članke in poročila v tej šte-
vilki o enotni fronti in o pro-
šlem zboru JSZ. Čitajte jih
tudi na angleški strani.

Na drugi strani v zadnji ko-
loni je spis o klubih JSZ v Cle-
velandu, ki bo nadaljevan pri-
hodnji teden.

Izjava X. zbora JSZ o soli-
darnosti delavstva z ozirom na
jugoslovenske komuniste je
na 3. strani.

MUNICIJSKA INDUSTRIJA V KONGRESNI PREISKAVI

"Patriot" Irene du Pont napravil na račun člo-
veških življenj \$58,000,000 profita

Nekdo za kulisami je povz-
ročil, da je ameriški kongres
sklenil uvesti preiskavo, ki naj
dožene, kolikšni so profiti in
kakšne so spletke municijske
industrije, ki žanje tudi v kri-
zi ogromne dividende.

Eden največjih ameriških
municijskih magnatov je Ire-
ne du Pont. Ko je o uvedeni
preiskavi izvedel, jo je krstil
za delo "rdečkarjev", dasi ni
niti enega rdečkarja v kon-
gresu.

Preiskava je med drugim
dognala, da je Mr. Irene du
Pont napravil med vojno na
račun človeških življenj s pro-
dajanjem municije vsem deže-
lam, čeprav so se vojevale
druga zoper drugo, \$58,000,-
000 dobička. Vsota 58 milio-
nov ni majhen kupček, kar je
na zelo "drzen" način konsta-
tiral tudi senator Gerald P.
Nye iz North Dakote.

Irene du Pont je namreč z
nekaterimi drugimi izkorišče-
valci ustanovil veliko društvo,
ki ga zavajalno imenuje Ame-
rican Liberty League. V resni-

ci je njegov namen in smoter
vse kaj drugega kakor "li-
berty".

Kongresna preiskava kup-
čij z orožjem je med drugim
razkrila javnosti, da so v mu-
nicijske kupčije (proti komi-
šnu) zapleteni ne samo kon-
gresniki in senatorji, nego tu-
di najvišji predstavniki ame-
riških kabinetov, angleški
kralj, poljska vlada, Rumuni-
ja, itd. Municijski baroni ene
"sovražne" dežele so bili vsi-
kdar pripravljeni za dober de-
nar pomagati k oboroževanju
"sovražni" deželi, doma pa so
se odedevali v zvezdnato ali v
kakršnokoli drugo državno
zastavo!

Sedanja kongresna preiska-
va nima vrednosti razen, da
bodo tisti, ki razumejo pravil-
no čitati, uvideli, da je patrio-
tizem pod kapitalizmom bluf.
Ampak takih je malo. Zato
bodo baroni municijske indu-
strije kovali svoje milijone
profita naprej, delavci in kme-
tje pa se bodo prav tako na-
prijevali za "obrambo
očetnjave".

Z DELAVSKEGA SVETA

Nova stavka. — V St. Loui-
su in Kansas Cityju je prošli
teden zastavkalo 15,000 de-
lavcev v tovarnah oblačilne in-
dustrije. Vodi jo I. L. G. W.

Zahtevajo 30-urni delavnik s
tolikšno plačo kot so jo dobi-
vali dozdaj.

Dogovor z Mellonovo kom-
panijo. — Delavci v tovarnah
aluminija so končali enomese-
čno stavko 7. sept. Unija je
sklenila s kompanijo pogodbo,
ki bo veljavna 6 mesecev. Dru-
žba je obljubila sprejeti nazaj
vse delavce in pristala je v na-
čelo kolektivnega poganjanja
z zastopniki te unije, toda je
ni priznala in si je pridržala
pravico najemati delavce ne-
glede na unijo. Kljub temu
unija smatra, da je dosegla
vsaj začetno zmago in da bo-
do druge pridobitve sledile
pozneje.

Boji v Whitingu. — V Whit-
ingu, Indiana, gradi Carbide
and Carbon Chemical korp-
oracija tovarno, ki jo bo stala
\$10,000,000. Ker je plačevala
stavbenim delavcem premalo,
so zastavkali. Najela je ske-
bov in deputijev, kar je povz-
ročilo boje, a kompanija trdi,
da se ne bo podala. Policijska
je na njeni strani.

Bombe proti stavkarjem. —
V Lancasterju, O., so zastav-
kali delavci H. C. Godman
Shoe kompanije. Ker so se
zbrali pred tovarno in piketi-
rali, jih je policija obmetava-
la z bombami solzavkami in
nato še toliko po njih s koli-
čki, da jih je razgnala. Šef po-
licije Gall Sesler je izjavil, da
bo storil vse v svoji moči v
protektiranju delavcev, "ki
hočejo delati" (po naše se to
pravi skebati).

Štiri milijone družin dobiva
podpora. — Cenijo, da je zdaj
v tej deželi vsega skupaj ok-
rog 4,000,000 družin, ki so
odvisne za preživljanje od
vladne podpore. Harry L. Hop-
kins, ki upravlja vladni relief,
pravi, da je meseca julija pre-
jemalo vladno podporo 3,830,-
000 družin, med njimi okrog
milijon takih, ki jih je spravi-
la v bedo suša, druge pa brez-
poselnost.

Verske šole v Chicagu

Katoliške osnovne šole v
Chicagu obiskuje okrog 170,-
000 otrok, katoliške srednje
šole 20,000 in višje šole ter
kolegije 15,000 dijakov. Vse
te šole vzdržujejo verniki, ka-
toliške višje šole in kolegije pa
so deležni visokih podpor tudi
od bogatašev.

Zaposlenost v Angliji

V Angliji je bilo avgusta
t. l. zaposlenih 376,000 več de-
lavcev kakor v istem mesecu
prošlo leto.

KVARNA KOMUNISTIČNA TAKTIKA V UNIJAH AFL

Reakcionarna zahteva unijskih birokratov za
deportiranje "prevratnih" tujerodcev

Nebrzdani napadi, hujskanja in obdolžitve v
unijah demoralizirajo delavsko gibanje

VELIKA večina unij A. F. of L. zasluži več kakor navadno
kritiko. Mnoge so bile posebno po vojni ne samo eks-
tremno reakcionarne nego tudi skrajno zavožene. Ra-
di tega je bilo socialistom mučno agitirati za unije, o katerih
so vedeli, da so konservativne in slabo osnovane ter upravljane
— toda pred njimi je bilo vprašanje: Ali za unije, kakršne
imamo — slabe kakor so — ali pa proti njim!

Naravno, da so se izrekli za te, ki že obstojajo in se ob
enem zavzeli, da jih izboljšajo. To v "etabliranih" organizaci-
jah ni lahka naloga, toda je pametnejše, da unije jačamo, če-
prav nam v njih marsikaj ni všeč, kakor pa jih rušiti.

Socialisti smo proti dualnim unijam, kajti razkosavanje
delavskih sil koristi samo kapitalistom. Komunisti so z ozirom
na unije nekaj let vsaj navidezno zastopali slično stališče. To-
da ker unij niso mogli osvojiti, niti jih razbiti, so začeli uska-
navljati svoje (dualne) organizacije. S pomočjo teh so vodili že
mnogo stavk, večinoma neuspešno. Kljub neuspehom vztraja-
jo pri taktiki negovanja razdorov na strokovnem polju, kar
povzroča natančno to, česar se bi komunisti morali najbolj va-
rovati: Nešteto unijskih vodij so s svojimi napadi potisnili re-
akciji v zavetje. Tisoče članov v unijah so si odtujili. V A. F.
of L. imajo danes komunisti manj moči in vpliva ko kdaj prej.
Stara birokracija jih je zasovražila, poleg pa tudi celo taki
unijski voditelji, ki so v letih 1922-26 delovali skupno s Foster-
jevo komunistično ligo. To sovraštvo, prepojeno s predsodki,
je priklopelo v A. F. of L. tako daleč, da se je njena eksekutiva
izrekla za deportiranje — tujerodnih, nepostavno priseljenih
komunistov! In sploh za uničenje komunistične opozicije! To
je edino, kar je neumna taktika kom. stranke dosegla v unijah.

Socialisti so protestirali proti temu ukrepu eksekutive A.
F. L. Konservativni odborniki, ki načeljujejo unijam, so v
zmoti, ako mislijo, da bo reakcija postopala z njimi bolj vlju-
dno kakor proti "rdečkarjem". Sedanji industrialni boji doka-
zujejo, da kapitalizem ne pozna med delavci nobene razlike,
kadar se zedinijo in stavkajo za večji grizljaj.

Komunisti bi storili pametno, ako bi delali v unijah kon-
struktivno in vzgojevalno, namesto provokatorsko. Le tak na-
čin bi koristil unijam. Sedanja taktika medsebojnega boja in
dualnega unionizma pa je voda na mlin reakcije in izkorišče-
valcev, ki hočejo streti stavke za vsako ceno.

Eksekutiva socialistične stranke je na svoji milwauški seji
razpravljala o tem problemu. Zastopniku komunistov je izja-
vila, da predno more priti do efektivne enotne fronte, mora ko-
munistična stranka nehati z demoralizirajočim hujskanjem v
strokovnih organizacijah AFL, glavnemu uradu AFL pa je na-
slovila apel, da naj umakne zahteve za deportiranje, kajti ako
tega ne stori, bo koncem konca taka taktika škodila v prvi
vrsti unijam, ne pa komunistom.

V sedanjih industrialnih bojih deportirajo oblastniki or-
ganizatorje in odbornike unij iz enega okraja v drugega, iz
ene države v sosedno, četudi niso komunisti! Bossi so proti unij-
am, pa naj jih vodijo obojevalci še tako patriotični gesel in
"sedanje forme ameriške vlade", za katero se navdušujejo na-
ivni krmarji unij, misleč, da bodo na ta način več dosegli.

"Sedanja forma ameriške vlade" je v rokah tistih, od ka-
terih unije hočejo in skušajo izsiliti koncesije. Izkoriščevalci,
ki kontrolirajo oblast, smatrajo vsakega stavkarja za upornika
"sedanji formi ameriške vlade" in zato najemajo proti njim
vsakojako oboroženo silo — dasi so stavkarji neoboroženi...
Moč strokovnih organizacij je v vzajemnosti. Komunisti
to načelo v praksi ne priznajo, ampak le geslo, "razdvajaj ali
vladaj". Neglede kako pošten in zaslužen je kak unijski vodi-
telj, ako ni komunist, ga blatijo ter store vse v svoji moči, da
ga očrni med delavstvom. Kompanijam je to všeč in po svoje
pomagajo k istemu smotru. Taka taktika kritiziranja med de-
lavci ni konstruktivna, ker škoduje tistim funkcionarjem v uni-
jah, ki so iskreni, ne pa birokratom stare "patriotične" šole.

Največja pomoč unijskemu gibanju bi bila močna socia-
listična ideologija, kakršna je v nekaterih — tudi v U. M. W.
— prevladovala do vojne histerije. Ako se komunisti zedinijo
s socialisti za tako agitacijo v unijah, bodo res koristili delav-
stvu.

Kdo je nominiral Upton Sinclairja

James Hamilton Lewis, ki (delavca je Lewis k tej izjavi
dodal zaradi lepšega, oziroma
za slepilo).

Cetudi si izjave demokra-
tov o Upton Sinclairju naspro-
tujejo, dejstvo ostane, da je
on kandidat njihove stranke
in kot takega ga je sprejel v
avdienciji tudi predsednik
Roosevelt.

Demokrati v Californiji bo-
do imeli konvencijo dne 20.
sept., da sprejmejo takozvano
platformo, katero bo moral
osvojiti tudi Upton Sinclair
čeprav mu ne bo po volji. De-
mokratska in republikanska
stranka ne poznata drugače
politike in Sinclair se ji bo mo-
ral prilagoditi, ako hoče po-
stati governer Kalifornije na
demokratski listi.

PROLETAREC

List za interese delavskega ljudstva.

Izhaja vsako sredo.
Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba,
Chicago, Ill.
Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze.
MARCONINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00;
za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.
Zaposelstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.
Vsi rekopisi in oglasi morajo biti v našem uradu naj-
pozneje do ponedeljka popoldne na priobčitev
v številki takozvanega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Work-
men's Publishing Co., Inc.
Established 1906.

Editor: Frank Zaitz
Business Manager: Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:
United States, One Year \$3.00; Six Months \$1.75;
Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year
\$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

3639 W. 29th St., CHICAGO, ILL.
Telephone: Rockwell 2864.

Komunisti vabijo v enotno fronto

Prošlem zboru JSZ so komunisti poslali dokaj vpludno vabilo v enotno fronto. Po vsebini se od prejšnjih sličnih apelov zelo razlikuje.

Iste dni, ko so v Clevelandu zborovali delegati JSZ, je imela v Milwaukee sejo eksekutiva socialistične stranke. Tudi ona je prejela od komunistične stranke vabilo v "United Front". Poleg tega je prišel na to sejo v imenu komunistične stranke Robert Minor, urednik njenega dnevnika, ki je še osebno apeliral za skupen boj obeh strank proti fašizmu in proti temu ter onemu.

V eksekutivi socialistične stranke so danes v pretežni večini takozvani levičarji. Nakteri socialisti so jim celo predbacivali, da so bolj komunisti kakor socialisti. Kljub temu je bilo komunistično vabilo odklonjeno.

Vzrok? Komunisti niso dali nikake garancije, da mislijo s svojim vabilom iskreno! Istočasno, ko pošiljajo vpludne apele socialističnim organizacijam za enotno fronto, izdajajo letake, ki so polni napadov na socialiste! Vseled tega je njihova akcija za skupno fronto še vedno manever, katerega temeljni kamen je uničenje socialističnih strank. Ni se jim posrečilo doslej in se jim ne bo v bodoče.

Minorja so vprašali, če bi komunistična stranka in njene pridružene organizacije po sklenjeni enotni fronti nehale napadati socialiste. Dejal je, da ne more zagotoviti ničesar in omenil, da se bo v kratkem vršil kongres komunistične internacionale v Moskvi, ki bo sklepal med drugim o taktiki njenih strank. Zadnji kongres komunistične internacionale se je vršil pred 6. leti.

Eksekutiva soc. stranke je sklenila, kakor naš zbor, negovati taktiko pomirjenja. Ob enem je poslala delavski socialistični internacionalni apel, v katerem jo urgira, da naj znova skuša doseči sporazum s kominternom.

Dalje eksekutiva soc. stranke odobrava sporazume med socialističnimi in komunističnimi skupinami v tej deželi v stvarkah, v borbi za civilne svobodščine in v sličnih akcijah, toda prava enotnost bo omogočena šele, kadar kominternu preneha s taktiko manevrov v delavskem gibanju in izjavi, da je pripravljena na časten sporazum s socialisti. To bo ne samo v interesu svetovnega delavstva nego tudi v korist Sovjetske unije. Ako na letošnjem kongresu ne prizna te resnice, bo škodovala skupni delavski stvari in s tem namenoma pomagala fašističnemu valu, ki preti poplaviti svet.

Milijone "izdajalcev"

V kampanji za svoj "plebiscit" dne 19. avgusta t. l. je Hitler trdil, da vsakdo, ki bo glasoval proti njemu, se s tem proglasi za izdajalca Nemčije. Vladni pritisk na volilce je bil ogromen. Kogar niso mogli pridobiti zase s propagando patriotičnih gesel, so ga skušali prisiliti glasovati "ja" s terorjem.

Kljub vsemu je 7.589.239 volilcev glasovalo proti Hitlerju! To število priznava nacijska stranka sama, in ona je bila edina, ki je štela glasove.

Ako vzamemo v obzir, da je bilo l. 1932 v tej deželi oddanih le nekaj nad milijon resnično protestnih glasov, dasi nimamo terorja in je propaganda tudi opoziciji dovoljena, bomo v stanju pravilno oceniti mogočen protest omenjenih milijonov in sto tisočev Nemcev. "Vsa Nemčija je danes edinstvena država," pravi Hitler. Blizu osem milijonov volilcev mu je 19. avgusta z glasovnico izjavilo, da jim ni za tako "edinstvo".

Olje na ogenj

Japonski militaristi kažejo na militarizem Zed. držav in zahtevajo še večje postavke v proračunu za oboroževanje; ameriški militaristi kažejo na militarizem Japonske in zahtevajo več vojnih ladij, več topov in letal, več utrd in sploh vojni aparat, ki bo brez primere na svetu.

NAJVEČJA STAVKA V POVOJNI DOBI

Sedanja stavka delavcev v tekstilni industriji je največji industrijski konflikt v povojni dobi. Mnogo delavcev je bilo že prve dni stavke ubitih in ranjenih. Na aliki so stavkarji pred tekstilnimi tovarnami v Rhode Islandu. Zadnji ponedeljek je guverner odredil proti njim mobilizacijo državne milice.

KONVENČNI UTRINKI

Zunanji delegati X. redne zbor, ki so imeli v soboto zajterk pri Kunčiču, so se zelo čudili, kje bo prostor za obed, kajti v njegovi restavraciji ga ni več kot za kakih 25 ljudi. Le kam je Barbič gledal, ko je pisal, da bo za vse dovolj prostora? Veteran Kunčič jih je tolažil, da naj opoldne pridejo brez skrbi. Okrog 80 se jih je odzvalo. Pokazal jim je vhod v sosedno poslopje, kjer je bilo treba skozi pol ducata sob in hodnikov, predno so dospeli v dvorano. In tedaj jih je minila skrb, da bo treba Ribničarjev za razrinjenje restavracije.

Nace Zlemberger ima čast, da je bil tudi sedaj edini član zbor, ki je bil delegat na ustanovnem ali prvem zboru JSZ.

Naše srbske sodruge je najbolj iznenadil Mike Ladevich, delegat udruženja broj 20, ki je predlagal, da naj se njihov klub loči od JSZ in postane socialistična distriktna organizacija. Mike je tarnal, da med Srbi ni mogoče dobiti članov, ker so se postarali, zato je vsa bodočnost le med Amerikanci. Peter Kokotovich, George Maslach in med odmorom Božo Stojanovich so mu dali popra za njegov pesimizem. Najaz grede je Mike Ladevich na vlaku skoro vso noč debatiral in argumentiral. Največ vztrajnosti v tem poslu je Ladevichem je pokazal John Jerreb, ki je bil na zboru delegat pulmanskega - southčikaškega kluba.

Delegati X. zbor, ki so imeli težko delo. Ampak če bi mi bilo dano, da moram izbirati med službo delegata, natakarev ali pa kuharic za časa zbor, bi skoroda bil rajše delegat.

Dne 4. sept. se je zbrala naša mladina v prostoru kluba št. 27 v Slov. nar. domu, da se poslovi od Chas. Pogorelca, ki je odhajal tega večera. Ampak z Antonom Šularjem sta se predolgo zamudila pri Poljških, ali kjer že, in tako je bil Charles ob najlepše presečenju v svojem življenju.

Jožetu Snouju se ni dopadlo, ker so na zboru hvalili njegove agitacijske sposobnosti. "S tem me lahko pokvarijo, da bom res mislil to," je dejal, "pa ne bom potem še toliko dober kot zdaj." To je pametna filozofija, toda Snouy kljub nji zasluži priznanje.

Anton Garden se je udeležil 5. seje v ponedeljek 3. sept. šele ob 10:30 popoldne, vzhodni standard čas. Kje neki se je zamudil toliko časa?

Donald J. Lotrich je v nedeljo popoldne 2. sept. menil, da ne bi škodilo, če se delegati mladine udeležijo piknika nekake angleško poslujočega društva, ki se je vršil tisto popoldne. Ampak so ostali na zboru. To je za bodočnost JSZ dobro znamenje.

Fred A. Vider se je z zbor, prvi poslovi. Moral je na shodo v Pennsylvaniajo in obljubil, da bo tudi na ta način lahko koristil delavski stvari, kakor jo zastopa ta zbor.

Dve podporni organizaciji sta pozdravili X. redni zbor JSZ. Filip Godina v imenu SNPJ ustmeno in John Jenko v imenu JPZS brozjavno.

Frank Petavs iz Little Fallsa, New York, je bil tudi na zboru. Bilo je menda prvič, da je v pomenkih pozabil na svojo letovišče, ker so ga motili drugi problemi in predmeti.

Zastopnik čeških socialistov Andrew Brezina se je čudil, ko je videl, da na zboru JSZ poslušamo tudi v angleškem jeziku. "Pri nas je še vse samo češko," je dejal. "A tudi mi upamo zainteresirati mladino."

Škoda, ker ni denarja za kliseje. Čitatelji bi videli interesantne skupine sodrugov in sodružic iz vseh krajev, ki so se prve tri dni septembra zbrali v Clevelandu. Mnogi so imeli s sabo fotografske aparate. Slike jim bodo v prijeten spomin na sestanke in na delo, ki so ga izvršili.

Bilo bi koristno, če se bi Frank Česen več udeleževal v naši Zvezi, namreč ne samo v Detroitu, nego tudi drugje, posebno kot predavatelj. Njegov nastop in glas je prikupen in znanja ima dovolj.

Mladina, ki je bila na tem zboru, ne zametava zabave. Posluži se vsake prilike zanj, toda šele kadar smatra, da je opravila druge dolžnosti. Svoje zborovanje je imela že v petek zvečer in potem sestanke, na katerih je razpravljala o pravih in raznih problemih vsake večer. Kdo torej trdi, da se mladina za nobeno stvar ne zanima, razen za sport in ples! Kar se tega tiče, saj se starejši ljudje tudi ne zanimajo! Ako bi se, bi ta bogata dežela ne bila odeta s plaščem beračenja in miloščine.

Kje bo prihodnji zbor? Določena so mesta La Salle, Canonsburg in Chicago. Kjerkoli bo, zavzemimo se že danes, da mora biti še učinkovitejši, kakor je bil X. redni zbor v Clevelandu. V ta namen je treba delati za ojačanje naših klubov, Prosvetne matice in mladinskih odsekov ter za razširjenje Proletarca.

Kdor misli, da Chas. Pogorelec ni izborni govornik, bi ga moral čuti na peti seji, ko je govoril o delu članov JSZ v drugih organizacijah. Vsaka beseda je bila iz duše v dušo! Imel je zanos, drznost kritiziranja neglede koga zadene in iskrenost.

V razpravi o našem tisku je dejal, da namerava podvzeti enkrat prihodnjo zimo agitacijsko turo skozi do Pacifika. Potrebno je to. Kadar odpotuje, naj njegova pot ne bo brez shodov. Na njih bodo naši rojaki imeli priliko čuti govornika v svojem jeziku, ki razume socializem in probleme delavstva.

Nekje v sredi dvorani se dvigne roka. Predsednik pokima in zapiše ime. K razpravi je pozvanih še nekaj prej pri-
glašeni; in nato: "Joško O-
včen ima besedo." Posebno ti-
pičen je bil v tem detroitski
Anton Jurca, ki je predsedo-
val drugi dan zbor. Joško

vatane, gre v ospredje, si za-
pne kamižolo, in začne: "So-
drugi in sodruginja —"

Joško je fant od fare, doma
od Sv. Križa pri Litiji, družab-
nik, diplomat, krojač, pomir-
jevalec, šaljivec, govornik in
socialist — vse v eni osebi.

Prihodnjič končam z vtisi,
da ne vzamem preveč prostora
drugim, ki žele povedati
svoja mnenja in vtise. — Pika.

V Bridgeportu so že pričeli!

Bridgeport, O.—Prošli zbor JSZ v Clevelandu je sklenil veliko važnega. Zdj pa je ležeče na nas, da te sklepe uresničimo. Klub št. 11 JSZ bo skušal po svojih najboljših močeh izvršiti dane mu naloge. Odlasjanja ne bo, kajti v nedeljo 16. sept. bo imel v Guna parku s sodelovanjem okrajne organizacije shod in piknik, dopoldne pa bo seja kluba, na kateri bo poročal delegat o poteku in zaključkih X. zbor. Po seji kluba bo seja okrajne organizacije, popoldne pa, kot že omenjeno, shod in piknik, na katerem bo govoril poleg drugih tudi naš znani srbski sodrug Peter Kokotovich iz Chicaga, član eksekutiv JSZ.

To bo naša zadnja prireditev na prostem. Ker je namenjena edino v korist našega gibanja, vabi naše zavedno delavsko občinstvo tu in v sosednih naselbinah, da se je udeleži. Pripraviti se moramo tudi čimboljše v volilni kampanji, kajti brez agitacije ne bo ugodnih rezultatov.

Na svidenje 16. septembra!
Joseph Snouy.

Prihodnjo nedeljo je zadnji piknik v tej sezoni

Chicago, Ill. — S piknikom prihodnjo nedeljo, ki se vrši na Stežinarjevem vrtu, bomo zaključili poletno sezono piknikov in raznih drugih veselje v prosti naravi. Ta piknik bo veselica ali zabava naročnikov, čitateljev in prijateljev Proletarca. Aranzirajo jo klubi JSZ v Chicagu.

Tak piknik se vrši vsako leto ob zaključku poletne sezone in dosedaj je bil še vedno izredno dobro obiskan in udeleženci so se v resnici izvrstno zabavali. Na Stežinarjevem vrtu je dovolj prostora za razne zabave in tudi igre. Posebno priljubljeno je "balcanje"; prostor v ta namen je zelo dober za take igre. John Kochevar in njegovi tovarši bodo tudi skrbeli, da bo vsakdo lahko plesal kolikor bo hotel.

Vstopnine ne bo nikake. Vsakdo je dobrodošel. Nikogar ne bo, ki bi zahteval od došlih vstopnice. Okrepčilo bo na izbiro. Za "sandwich" je pa preskrbljena delikatesa, kakoršne še nismo imeli na slovenskem pikniku v Chicagu.

Naslednja navodila so za one, ki nimajo svojih avtomobilov: Na veselični prostor bosta vozila dva truka. Eden zjutraj ob 9:30 od Udovicha, in drugi pa ob eni uri popoldne s 2345 W. 34rd St., od John Zelezničarja, in ob pol dveh pa od dvorane SNPJ (Lawndale in 27th St.). Voznja stane 20c v vsako stran.

Oni, ki se želijo peljati z busom, ga dobijo na Halsted in Ogden Ave., Ashland in Ogden, Western in Ogden ter Crawford in Ogden, ali pa na Archer limits.

Vozni red je priobčen na 5. strani v tej številki.

Na veselo svidenje v nedeljo pri Stežinarju.

V slučaju slabega vremena se bo zabava vršila v dvorani SNPJ. — Pripravljalni odbor.

Stavka v Tokiu

V Tokiu na Japonskem je 5. sept. zastavkalo 11.000 delavcev ulične železnice in avtobusov v protest proti odslo-
vityam ter pretnji kompanije, da bo znižala plače.

NAŠI KLUBI V CLEVELANDU

F. Z.

Člani clevelandskih klubov JSZ v pripravljalnem odboru za X. redni zbor so bili v skrbih radi marsičesa. Najprvo zato, ker je bila dvorana v Slov. nar. domu na St. Clair Ave. že oddana drugi organizaciji leto poprej. Drugič zaradi vprašanja, ali bo sploh mogoče organizirati vse tako, da bo imenovala delegatom in gostom. In tretjič, kje dobiti dovolj ljudi, da bodo izvršili vse kar je potrebno na priredbah v času zbor.

Skrbeli in razpravljali so o vseh mogočih podrobnostih in dvomili v uspeh, pri tem pa dokaj spretno izvršili vse, kar se je od njih pričakovalo in nekaj več. Zasluge imajo poleg njih tudi somišljeniki.

Ker dvorane v Slov. nar. domu na St. Clair Ave. ni bilo mogoče dobiti, so najeli Slovenski delavski dom v Collinwoodu. Zelo mi je všeč, da se ta dvorana imenuje Slovenski DELAVSKI Dom. Direktorij je bil jako uslužen. Upošteval je naše gmotne težkoče in dal odboru na razpolago za zborovanje glavno dvorano po zelo zmerni najemnini. To je ena izmed najlepših slovenskih dvoran v Ameriki; ves dom je zgrajen tako, da lahko prav dobro služi potrebam konvencij.

Hišnik Slov. del. doma in domov tajnik Vinko Coff sta nam bila na uslugo in pomagala clevelandskim sodrugom na prireditvah v domu. Direktorij Slov. del. doma je poslal zboru pismen pozdrav, kar se je delegaciji jako dopadlo.

V Clevelandu ima JSZ štiri klube. Prvenstvo med njimi ima klub št. 27 s svojim uradom v SND na St. Clair Ave. Ima okrog 100 članov in članice. Za seboj ima pestro zgodovino. Prvo slovensko socialno društvo v Clevelandu s socialističnimi načeli je bilo ustanovljeno l. 1894. Ni imelo pristašev in je kmalu propadlo. Ustanovil ga je Fred Petsche. Drugi klub je bil ustanovljen 15. avgusta 1903 s pomočjo Jožeta Zavertnika in Martina Konde. Tudi ta ni obstal. Sedanji klub št. 27 ima svoj početek v organizaciji, ki je bila ustanovljena 25. septembra 1910. Jože Bratkovič je sodeloval na ustanovnem sestanku. Josip Jauch je bil prvi predsednik.

Ta klub se je v jugoslovanskem socialističnem gibanju razvil v enega najbolj delavnih. Bil je mnogo let največji slovenski socialistični klub. Med vojno je bil njegov tajnik Andrew Bogatay, ki se ni udaljal ekstremnim apelom, niti ni podlegel narodnjaški isteriji. Klub je imel veliko težkoč, toda pod spretnim, preudarnim vodstvom, je uspešno prebil medvojno in povojno krizo. Nato pa je odjenjal. Prvenstvo v JSZ sta mu vzela po vojni kluba št. 114 v Detroitu in št. 1 v Chicagu. V klub št. 27 se je vsled posebnih clevelandskih razmer naselil "defitizem" — nekaka resigniranost med člani, ki ni še pojenjala. Opazili smo to tudi ob priliki tega zbor.

"Defitizma" je precej tudi med drugimi člani in somišljeniki JSZ v "metropoli". Marsikdo se loti dane mu naloge z glasno mislijo: "Ah, saj ne bo nič!"

V Clevelandu so bossi nad "slovensko politiko" demokrati pod vodstvom L. Pirca in njegovega dnevnika Am. Domovina.

Poskus ljudi okrog Enakopravnosti, da bi Pirca zbili s te strategične točke, se je več kot ponesrečil. Rojaki — da, tudi mnogi socialisti — so v politični tekmi zainteresirani največ v boj, ki odločuje (ali ima odločiti) med Pircevo demokratsko in nasprotno strujo. Ta zmotna zaverovanost v lokalni bo političnih aspirantov je kriva težkih posledic, ki si jih je klub št. 27 nakopal pred nekaj leti, toda jih je prestal in se izklopava iz njih.

Tudi skupina bivših somišljenikov, ki je hotela Pirca izpodbiti z republikanskim kanonom, se je v tej krizi precej izpametovala. Klub št. 27 sta na zboru zastopala predvarni Leo Poljšak in pa mlada Betty Bogatay, hčerka tajnika, ki je vodil klubove po sle v kritičnih medvojnih in povojnih letih.

Ko sem pred precej leti obiskal Andreja Bogataya, je bil težko bolan. Prav nič nisem tedaj pričakoval, da postane kdo izmed njegovih otrok socialist. Zato sem se nemalo začudil, ko mi je Betty povedala, da je njegova hčerka. Mrs. Bogatay nas ni imela rada. Smatrala je, da smo ji težkoč v družini več ali manj krivi socialisti. Ko sem nekoč prišel na St. Clair Ave., kjer so Bogatajevi stanovali, mi je odprla v veži okence in vprašala kaj hočem. "Andreja bi rad videl!"

Ne spominjam se več, kaj mi je rekla. Vem le, da se je polkence zaprla in vrata so ostala zaklenjena. To neprimliko sem pojasnil sodrugoma Jurmanu in Kreblju. "Gremo pa skupaj," sta rekla. Odšli smo, in vrata so se tedaj v resnici odprla. Mrs. Bogatay ni hotela v našo družbo. Kramljali smo sami z Andrejem, ki je tedaj kar v postelji, kamor ga je vrgla bolezen, pisal spomine iz življenja.

Priobčil jih je v Prosveti. Zdjaj je Andrej v sanatoriju. Sodrugi se ga v svojih pomenkih o prošlih bojih radi spominjajo.

(Dolje prihodnjič.)

VELIK IZLET

CITATELJEV IN DRUGIH PRIJATELJEV PROLETARCA V CHICAGU IN OKOLICI
V NEDELJO 16. SEPTEMBRA 1934
 k STEŽINARJU v Willow Springs

Vstopnina prosta. Čitajte naznanila o tem pikniku v dopisu. V slučaju slabega vremena se zabava vrši v Dvorani S. N. P. J. — Igra KOČEVARJEV ORKESTER

E. ZOLA:

RIM

Poslovenil ETBIN KRISTAN

(Nadaljevanje.)

Ko je ostal kardinal sam pri oknu, je še trenotek nepremično postal. Njegove s solzami zalite oči so zrlle skozi okno na nebo in njegove drhteče roke so se iztegovale mlo prosee. O Bog, zakaj ne storiš čudeža, ko je ljudska znanost tako majhna in ničmurna, ko je ta zdravnik odhitel, vesel, da more ubežati zadregi svoje onemoglosti — zakaj ne storiš čudeža, da pokažeš sijaj svoje vsegamočnosti? Čudež, čudež! Iz dna svoje verne duše ga je zahteval, nujno, z ukazujočo molitvijo zemeljskega kneza, ki je prepričan, da je izkazal nebesom znatno službo, ko je vse svoje življenje posvetil cerkvi. Zahteval ga je zaradi svojega plemenja, da ne izgine zadnji moški potomec tako klavarno, da more poročiti to močno ljubljeno, zdaj tako grenko plakajočo in tako nesrečno sestro. Čudež, čudež, v prid tema dvema dragima otrokoma! Čudež, ki zopet dvigne družino! Čudež, ki ovekoveči slavno ime Bocanera, in poda tej mladi dvojici neskončno vrsto hrabrih in vernih potomcev!

Ko se je kardinal zopet vrnil v sredo sobe, je bil kakor izpremenjen; vera mu je osušila oči, njegova duša je bila zdaj močna in vdana, prosta vsake slabosti. Izročil se je zopet božjim rokam in sklenil dati sam Dariju zadnje pomazanje. Z gesto je prikladal don Vigilio in ga povedel v stransko sobico, ki je služila za kapelo. Ključ je imel vedno pri sebi. Ta goli prostor, kamor ni nihče prihajal, ta soba, v kateri je bil samo majhen oltar iz pobarvanega lesa z visokim bakrenim razpelom, je bila v palači razglašena kakor za svet, neznan in strašen kraj; pravili so, da je Njega eminenca tam preklečal po cele noči v razgovoru s samim Bogom. Ko je zdaj javno vstopil in pustil vrata na stežaj odprta, je v svojem hrepenenju po čudežu pač hotel prisiliti Boga, da pride z njim vun.

Za oltarjem je bila omarica, in kardinal je stopil tja, da bi vzel štolo in mašno srajco. Tudi puščica s svetim oljem je bila tam, stara srebrna puščica z grbom rodu Bocanera. Ko se je vrnil, mu je sledil don Vigilio, da mu asisira, in takoj so se začele latinske besede.

"Pax huic domini."

"Et omnis habitantibus in ea."

Smrt se je bližala tako hitro, tako grozeče, da so morale vse navadne priprave hočes nočes izostati. Niti sveče, niti male, z belim prtom pogrnjene mizice ni bilo. Tako je moral kardinal, ker ni bil prinesel blagoslovilne vode in kropilnika, sobo in umirajočega kar s kretujoč blagosloviti, pri čemer je izgovarjal besede rituala:

"Asperges me, Domine, hyssopo, et mundabor; lavabis me, et super nivem dealabor."

Ko je Benedeta videla kardinala vstopiti s svetim oljem, se je silno zgrozila in padla pri koncu postelje na kolena, Pierre in Viktorina sta pa prevzeta od bolešne veličine prizora nekoliko dalje zažej pokleknila. Velike, v snežnobledem obrazu kontesine se povečane oči se niso genile od Darija, katerega niso več spoznale; zakaj njegov obraz je bil prsten, polt je imela barvo čreslovine in koža je bila nagubana kakor starčeva. Ali ne za poroko, ki jo je bil dovolil in želel, temveč za zadnje slovo je njen stric, vsega-mogočni cerkveni knez, prinašal zakrament — za konec vsakega ponosa, za smrt, ki pokončava rodove in jih odnaša s seboj, kakor pometa veter prah po cestah.

Kardinal se ni mogel obotavljati; hitro in polglasno je govoril credo.

"Credo in unum Deum."

"Amen", je odgovoril don Vigilio.

Po obrednih molitvah je zadnji jecljal še prošnje, da bi se nebesa usmili ubogega človeka, ki pride zdaj pred Boga, če ga ne pomilosti nebeški čudež.

Zdaj je kardinal, ne da bi si vzel časa za umivanje rok, odprl puščico s svetim oljem in se zadovoljil z enim samim pomazanjem, kakor je dovoljen v slučaju sile, ter položil s srebrno žlico eno samo kapljico na izsušena, že od smrti osivela usta.

"Per istam sanctam unctionem, et suam piissimam miserecordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid per visum, auditum, odoratum gustum, tactum deliquisti."

Oh, s kakšnim vernim, gorečim srcem je izgovarjal te prošnje za odpustanje, da izbršne božja milost grehe, storjene s peterimi čuti, s temi večni izkušnji odprtimi vrati duše. Ali storil je to še z zaupanjem, da bi bil Bog tako prizanesljiv in vrnil ubogemu bitju življenje, ko ga je kaznoval zaradi njegovih grehov in mu odpustil. Življenje, o Bog, vrni mu življenje, da se stari rod Bocanera še pomnoži in da ti bo na večne čase služil na bojišču pred oltarjem.

Trenotek je kardinal še postal s tresočimi rokami, pričakujoč čudež, in je zrl na nemo obličje, na zatisnjene oči umirajočega. Nič se ni zgodilo; noben žarek se ni zasvetil. Don Vigilio je pravkar obrisal usta s kosmičem bombaža, ne da bi bile dale ustne vzdih olajšanja od sebe. Zadnja molitev je bila izmoljena, kardinal se je vrnil spremljan od asistenta v stransko molku, ki se je zopet razgrnil, v kapelo. Tam sta oba pokleknila in kardinal, klečeč na goli deski, se je zatopil v gorečo molitev. Oči je upiral v bakreno razpelo, pa ni ničesar več videl in slišal; povsem se je podal, prosil Jezusa, naj vzame njega namesto nečaka, če je žrtev potrebna, in še ni obupal, da omeha božji srd, dokler ima Dario le še sapico življenja v sebi, dokler kleč on tako na tleh in govori z Bogom. Tako ponižen je bil in obenem tako vzvišen! Ali se ni vendar moral doseči sporazum med Bogom in Bocanero? Stara palača bi se bila lahko porušila, on ne bi bil opazil pokanja tramov.

Medtem se v sobi, pod težo tragične veličajnosti, ki jo je bila zapustila ceremonija, še nič ni genilo. In zdaj je Dario dvignil trepalnice. Pogledal je svoje roke, in ko je videl, kako so se skrčile, kako so se sestarale, se je pojavila na njegovem licu neskončna bolest zaradi bežečega življenja. Nedvomno se je šele v tem jesnem trenutku izza pijanosti, s katero ga je bil omamil strup, v njem prvič zdramila zavest njegovega položaja. Oh, umreti, v takih bolečinah, v takem propadu umreti! Kakšna okrutna strahota za to lahkomišleno sebično bitje, za tega oboževalca lepote, veselja in svetlobe, ki ni znal trpeti! Prekruto je kaznovala Neusmiljena usoda njegov pojemajoči rod. Samega sebe ga je bila groza, pograbila ga je obup in otročji strah, ki mu je dal toliko moči, da je sedel in se ves prepadel ozrl po sobi, da bi videl, če so ga vsi zapustili. Ali ko je njegov pogled zadel Benedeta, ki je še vedno klečala ob vznožju postelje, ga je še enkrat z vso silo pognalo k njej. Z vso strastjo, ki so mu jo še dopuščale moči, je iztegnil roke proti njej in zajecjal njeno ime:

"O Benedeta, Benedeta!"

Ona, nepremična, otrpla v čakanju, ni bila odvrnila očesa od njega. Bilo je, kakor da bi se strašno zlo, ki ji je ugrabilo ljubezen, tudi nje lotevalo in jo uničevalo, kakor je on slabel. Lice ji je pobledelelo, kakor da ni telesno, in skozi svetle punčike se je odpiral pogled v njeno dušo. Ali ko ga je zdaj videla od smrti vstajajočega, z iztegnjenimi rokami kličečega njeno ime, je tudi ona vstala in stopila bliže k postelji.

"Pridem, moj Dario!... Tukaj sem, tukaj sem!"

(Dalje prihodnjič.)

Vtisi z banketa

"Ni se vam treba najesti o-poldne," je rekla neka soderužica v nedeljo 2. sept., kajti zvečer bomo pripravile toliko, da bo zadostovalo kar za dva obeda zaporedoma!"

To je bilo v kuhinji Slov. del. doma v Collinwoodu.

Bil sem radoveden in vprašal: "Za koliko oseb?"

Tu pa je prišla pridna soderužica že v zadregu, vendar pa je pojasnila, da bo dovolj za dve sto oseb, morda kaj več.

"Samo dve sto?" sem se čudil sam pri sebi. Odšel sem na kosilo h-Kunčiču in se najedel, kakor da sploh ne bo banketa zvečer.

Soderužice so se ukanile, kajti storile bi boljše, če bi od početka računale, da se banka udeležijo vsaj 300 oseb, čeprav ga niso oglašale. To jim bi dalo manj dela, kakor pa so ga imele, ker so domnevale, da pride morda le do kakih 200 oseb, potem pa so se morale žuriti toliko bolj zadnji dan.

Postrežba je bila seveda izborna, toda če bi čakal še na eno "serviranje", bi bil odšel z banketa razočaran.

Mrs. Bizjakovo iz West Parka, ki slovi daleč na okrog za veščakinjo v banketnih zadevah, sem malo pokaral, čes, pričakoval sem na svoj krožnik vsaj poldruga piščanca. Graje nisem dokončal, kajti ženske v kuhinji so postale zgovorne in mi zagotovile, da nima nihče vzroka za "prtožengo". Zraven pa one vendar niso obljubovale dveh pohanit pišk v vsakem krožniku, kajti to je bilo Hoovrovo geslo, ne pa njihovo! Potolažen sem se vrnil k mizi.

Medtem se je začel dvigati z nekega sedeža Frank Barbič, ki je v službi motorman na kari ulične železnice, drugače pa dopisnik, socialist, glavni odbornik, godbenik, kritik itd., itd., kakor kak nadškof v starem kraju.

Slišal sem že davno, da je Barbič rad fantoval. Tudi na tem banketu je brez kakega večjega ovinka izjavil, da bo pričel najprvo klicati ženske.

Predstavil nam je Frances Langerholcovo iz Johnstowna.

Nehali smo jesti, kajti začeli smo poslušati govore, ki

so — kakor pravimo, duševna hrana. Po srbsko jo je na vso moč udaril naš stari orator Peter Kokotovich. Frances Zakovšek iz Waukegana je nam povedala precej pametnega v brk; Donald J. Lotrich je govoril angleško o pomenu našega zbora, in tako je mineval, oziroma brzel večer za tiste, ki jim je tudi ples zabava. Izmed govornikov je meni ugajal posebno Frank Čandek iz West Allisa. Humorist in kar je glavno, pameten humorist! Ivan Molek se je dotaknil v Clevelandu neizogibnega pitanja o Cankarjevem spomeniku. Ampak stvar bi se mi raztegnila, kakor se je Barbiču, če bi zašel preveč v podrobnosti. Torej na kratko. Poleg teh so govorili še Frank Drasler (Forest City), Frank Novak (Milwaukee), Ludvik Medvešek, Anton Šular, Angela Zaitz, John Trčelj, Frank Augustin, Stoyan Menton, Fr. Zaitz, Jože Snoy Frank Alesh, Vinko Coff, tajnik Slov. del. doma, in morda še kdo, ki si ga nisem zapomnil.

Vem le, da jih je bilo na tem banketu mnogo, ki zaslužijo, da bi bili predstavljeni! Večinoma je vsak govoril le minuto ali dve — kar je na banketih pravilo. Ampak čas je bežal. Z ene strani so Barbiča nadlegovali, da naj pokliče še tega ali onega, z druge pa, da "naj kar brž neha", da bo tudi kaj plesa. Pač zagata, kakor se človek obrne.

Na banketu smo imeli tudi pevske točke, v katerih so nastopili Tony Podobnik, član "Zarje", F. Tomasich in Frank Sisković v duetu ter Josephine Turk in Viki Poljšak istotako v duetu. Na koncu sporeda je orkester zaigral Internacionalo in udeleženci so jo peli stoji. Potem pa se je začela plesna in prosta zabava. Lahko bi o tem zanimivem banketu napisal še marsikaj, ampak včasem sem bral apel urednika, da naj dopisniki ne porabijo več kot eno kolono. Torej neham, čeprav mi je žal, kakor mi je bilo žal, ker sem moral zapustiti veselo družbo, zato da sem naslednji dan bil spočit na seji. — N. N.

Pridobivajte člane klubom JSZ in nove naročnike Proletarcu.

BOJ ZARADI MLEKA

Velika mesta imajo v reguliranju mlekarne mnogo težko, pa tudi korupcije. Mestni inspektorji, ki nadzorujejo mlekarne in preizkušajo mleko, ki so ga uvažali, so včasih vestni, a tudi korupcije so podvrženi. Ta slika prikazuje, kako so inspektorji v Chicagu ustavili voz z mlekom in smetano, ter vsega izlili, ker so ugotovili, da ne odgovarja zdravstvenim predpisom živalskega mesta. 600 galonov mleka ter smetane so uničili. Lastniki trdijo, da je bilo to mleko prav tako dobro (ali pa slabo) kakor vsako drugo. Razlika je le, da druge firme plačujejo graft, medtem ko ga ta ni hotela, pa se je zamerila uradnikom zdravstvenega urada. Posledica je, da se ji s silo preprečuje prodajati svoje produkte v Chicagu.

ZA SOLIDARNOST DELAVSTVA

(Rezolucija, sprejeta na X. rednem zboru JSZ dne 3. septembra 1934 v Clevelandu, Ohio.)

X. redni zbor JSZ znova ugotavlja, da je bila naša Zveza v prošlosti in danes proti razdvajanju zavednega delavstva.

JSZ pozdravlja in podpira vsako iskreno prizadevanje za solidarnost struj in strank, ki temelje na programu marksizma. Zato ponovno naglašamo, da bo enotna fronta zavednega proletariata mogoča edino, ako se na pošten, iskren način v interesu skupnega cilja — socializma — sporazumeta obe internacionali! Ta bo odprlo vrata spravi med delavskimi strankami v vseh deželah.

JSZ pozdravlja skupno akcijo obeh vodilnih delavskih strank v Franciji v borbi proti fašizmu in reakciji in v vsaki deželi, kjer je med socialistično in komunistično stranko dosežen časten sporazum v interesu delavskega razreda.

Za ugaljenje poti k solidarnosti delavstva je potrebno, da komunisti prenehajo napadati socialiste brez povoda in da dejansko ISKRENO dokažejo voljo za enotno fronto, ne pa agitirati zanj za namenom, da ustvarijo konfuznost in neenotnost v socialističnih vrstah.

JSZ s svojimi zastopniki na X. rednem zboru izjavlja, da ne bo gojila taktiko boj med delavskimi strujami, kakor je ni gojila doslej. V tem smislu sprave apelira na jugoslovanske komuniste v Zed. državah, da store isto — to je — da prenehajo z napadi, kajti le na ta način bosta lahko obe struji porabile vse svoje energije za borbo proti kapitalizmu, ki je nam skupen sovražnik, in proti reakciji, ki deluje med Jugoslavlani v Ameriki!

Taka taktika na obeh straneh bi bila najboljša pot v solidarnost ne samo jugoslovanskega delavstva v tej deželi ampak tudi v zedinjenje vseh socialističnih in komunističnih strank.

Eksekutiva ameriške socialistične stranke je že večkrat izjavila, da se želi sporazumeti s komunistično stranko, v ta namen pa je potrebno predvsem premirje, ki naj bi značilo prenehanje napadov drug proti drugemu; to bi omogočilo enoten dogovor med obema strankama, da bi lahko potem obe skupno in složno nastopile proti naraščajoči opasnosti fašizma in proti našim skupnim sovražnikom sploh.

Ko hitro bo tak dogovor dosežen, ga bo JSZ pozdravila in z vsemi svojimi močmi podpirala.

Na jugoslovanske komuniste v Zed. državah apeliramo, da naj negujejo enako stališče in taktiko k sporazumu, ker bo to v korist ne samo našemu ljudstvu, nego vsemu delavstvu.

Važno za članstvo klubov št. 37 JSZ

Milwaukee, Wis. — Seja kluba št. 37 se bo vršila v četrtek 13. sept. Na dnevnem redu bo med drugim glasovanje o načelni izjavi soc. stranke. Samo dobri člani imajo pravico glasovati, t. j., edino le taki, ki ne dolgujejo na prispevkih. Poravnajte torej svoj asessment vsi, ako ne prej, vsaj na tej seji.

Izjemne znamke za brezposelne so bile do meseca sept. brezplačne, od septembra naprej pa so po 5c. Prosim vse, da to upoštevajo.

Dalje naznanjam, da priredijo naš klub "card party" v nedeljo 16. sept. ob 8. pop. v M. Sostaričevi dvorani na S. 6th in W. Bruce St. Dobitka bo deležno vsako omizje.

Prebitek te prireditve je namenjen v kampanjski fond za izvolitev Mike Sostaricha, ki kandidira na socialističnem tiketu v zakonodajo. V imenu kluba vabim vse prijatelje našega gibanja, da se udeležijo te zabave. — Jacob Rožič, tajnik.

Sodrugom in prijateljem v Clevelandu

Prošli zbor JSZ v Clevelandu je naslovil Clevelandčanom sledečo zahvalo:

"X. redni zbor JSZ se zahvaljuje soderužicam in prijateljicam našega gibanja, ki so priredile v soboto 1. sept. v počast delegatom banket, dalje klubom JSZ v Clevelandu za njihov trud, s katerim so pripomogli, da je bil zbor moralno toliko uspešnejši, direktorju Slovenskega delavskega doma, pevskim zborom in drugim, ki so priredili v počast delegatom v nedeljo večer 2. sept. koncert, in sploh vsem, ki so s svojo gostoljubnostjo dokazali, da smo v Clevelandu dobrodošli!"

PRISTOPAJTE K
 SLOVENSKI NARODNI
 PODPORNJI JEDNOTI

NAROCITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00,
 pol leta \$3.00

Ustanavljajte nova društva. Deset članov (ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave.
 CHICAGO, ILL.

FENCL'S

RESTAVRACIJA IN
 KAVARNA

2609 So. Lawndale Ave.

Chicago, Ill.

Tel. Crawford 1384

Pristna in okusna domača jedila
 Cene zmerno. Postrežba točna.

SUNSHINE — FRESH AIR AND GOOD PURE MILK
 Balance Your Daily Diet With

Wencel's Dairy Products

GOOD PURE MILK

IT PROTECTS YOUR HEALTH

2380-82 BLUE ISLAND AVE. — Phone Monroe 3673

OGLAŠAJTE

PROLETARCU

J. S. Z. IN ENOTNA FRONTA

Problemi zboru JSZ je bil poslan pismen poziv v "zdrženo fronto", v katerem je bilo predlagano, "da naj bi izvrševalni odbor X. redne konvencije JSZ izvolil poseben odbor, ki naj bi se sestel z našim (komunističnim) odborom, da se določijo smernice za skupno akcijo združene fronte".

V pismu dalje priporočajo, da če bi "izvrševalni odbor" X. zbora JSZ ne mogel izvoliti odbora za združeno fronto, tedaj "naj to na vsak način stori konferenca na svojem zborovanju".

Pismo, oziroma apel, je bilo podpisano: Petar Margetich, tajnik biroja Komunistične stranke Z. D. Amerike. Naslov pisca: 1129 Galewood Dr., Cleveland, O.

P. Margetich je predlagal v svojem pismu Jugosl. soc. zvezi v svrhu sklenitve "združene fronte" sledeče temeljne določbe:

Borbo proti deportiranju tujerodnih delavcev.

Borbo proti fašizmu in imperialistični vojni.

Borbo proti "fašiziranju" slovenskih, hrvaških in srbskih delavcev v Zed. državah "od strani jugoslovanskih konzularnih uradnikov in njihovih agentov".

Borbo proti stalnemu zniževanju delavskih plač.

Borbo, ki naj delavcem izvojuje pravico, da se organizirajo v unije, kakršne si sami izberejo.

Borbo za socialno zavarovanje brezposelnih delavcev.

Borbo za obrambo Sovjetske unije.

To naj bi bile v smislu povabilnega pisma glavne točke skupnega dela.

JSZ zastopa taka načela in se zanje bori že od početka.

Petar Margetich je v imenu biroja Komunistične stranke X. rednemu zboru JSZ tudi konstatiral, "da se je delavstvo iz lastnih izkušenj naučilo, da je akcija združene fronte nujno potrebna."

Mi zelo želimo, da bi delavstvo tudi na njihovi strani res spoznalo pravilnost te resnice.

JSZ je za združenje delavskih struj in prav tako socialistična stranka. Ampak dokler se nam bodo komunisti z ene strani laskali z druge pa nas zmerjali s socialfašisti, izda-

jalci, protektorji izkoriščanja itd., toliko časa bo učinkovita enotna fronta nemogoča, neglede kako jo želimo.

JSZ se je borila in se bori za vse točke programa, ki jih ji predlaga z odobrenjem svojih višjih Petar Margetich in se bo borila v bodoče, kakor izjavlja v svoji resoluciji za solidarnost delavstva, sprejeta na prošlem našem zboru. Priobčena v tej številki.

Kopija te resolucije je bila poslana Petru Margetichu v odgovor na povabilo v združeno fronto in ob enem sledeče pismo:

Cenjeni: Vaše povabilo za skupno delo J. S. Z. in jugoslovanske komunistične sekcije je bilo predloženo našemu X. rednemu zboru 2. sept. 1934 v Clevelandu. Delegacija je brez opazicije nasljudila, da naj vsi seki v odgovor pošljemo kopijo resolucije, v kateri je navedeno naše stališče z ozirom na enotno fronto in naša priporočila vam za skupno delo. Resolucija je priložena.

Mi bomo iskreno delovali za zblizanje v smislu te resolucije in se nadamo, da boste storili vsi isto, kajti iskrenost v skupnem delu in v skupnih namenih ter ciljih je predpogoj enotne fronte.

Sodružino, za JSZ, Charles Pogorelec, tajnik.

Dasi imamo pismo komunistov vse znake običajnega "manevra", se JSZ vzlic temu nada, da bodo prej ali slej prenehali s taktiko rušenja solidarnosti in se resnično zavzeli za skupnost zavednega delavstva.

Ne vemo, v koliko je pismo Petra Margeticha avtoritativno in v koliko res govori v imenu "biroja komunistične stranke Z. D. Amerike", vemo pa, da je Jugoslovanska socialistična zveza za resnično, učinkovito solidarnost delavskega razreda, kajti na tem temelju gradi svoj pokret.

"Radnik" z dne 6. sept. je priobčil preko treh kolon "Poziv za ujedineni front", naslavljen X. zboru JSZ. Besedilo poziva je drugačno kakor Margetichevo in k njegovim pogojem je dodana v Radniku točka za skupno obrambo Ernst Thaelmanna v Nemčiji. Radnikov poziv ima sledeči podpis: "Centralni Biro Jugoslovanskih Frakcija Komunističke Partije Sjedinjenih Država Amerike, 2741 W. Cermak Rd., Chicago."

Ta apel ni bil poslan zboru,

če pa je bil, so ga iz čikaškega komunističnega urada odposlali šele ko je bil naš zbor v Clevelandu že končan.

V istem "Radniku" na 3. strani je poročilo, kako vsak vodja socialistične stranke zaviđa zmago Sinclairju in kako bi najraje šli z njim, ampak radi lepšega so se ga morali odreči, ker se boje protestov med članstvom. Nikjer pa "Radnik" ne pojasni, da je socialistična stranka v Californiji Sinclairja že lani formalno izključila, niti ni Radnik poročal, da je Norman Thomas v ameriškem tisku obsodil uskoštvo Sinclairja, njegov program pa označil za sanjštvo, ki ga Sinclair s svojo taktiko ne bo mogel nikoli uresničiti.

Resolucija JSZ glede enotne fronte poudarja, da je treba v interesu zblizanja in sporazuma tolerantnosti ter iskrenosti na obeh straneh. Mi smo pripravljeni delovati v tem smislu, medtem ko se zdi, da je komunistom enotna fronta še zmerom le maneuver.

Članstvu kluba št. 1

Chicago, Ill. — Vse peticije z imeni volilcev oddajte v uradu Proletarca v petek 14. sept. Do tega dne pa dobite še kolikor največ mogoče podpisov.

Iz okrajnega urada so dobili vsi člani opozorilo v tem smislu.

V petek 2. novembra bo govoril v dvorani SNPJ sloviti angleški socialistični pisatelj in predavatelj Fred Henderson. Rezervirajte si ta dan za poset tega shoda, ki se vrši v področju socialističnih klubov na zapadni strani.

Julius Deutsch je poveljeval avstrijskemu socialističnemu Schutzbandu do dneva, ko je bilo očitno, da je upor zadušil. Ranjenega so njegovi drugi v riskiranju svojih življenj privedli preko meje na Češko. Sodrug Julius Deutsch pride v to deželo. V nedeljo 21. oktobra bo govoril v Chicagu v Orchestra Hall na So. Michigan Ave. Tudi ta datum si rezervirajte. Deutschov shod se vrši pod pokroviteljstvom socialistične stranke čikaškega okraja.

V nedeljo 16. sept. bo pri Stežinarju v Willow Springsu piknik čitateljev Proletarca. Čitajte dopis pripravljalega odbora, objavljen v tej številki. — John Rak.

"Slovenska" in druga politika v severni Minnesoti

Dne 2. sept. je imela svoje letno zborovanje v Duluthu, Minn., Ameriška Jugoslovanska Zveza, ki deluje v slovenskih-hrvaških naselbinah severne Minnesote. To je bilo njeno deseto zborovanje. Udeležilo se ga je okrog 125 zastopnikov. (Pri kandidaturi za gl. tajnika je bilo oddanih 121 glasov.) V dvorani je bilo vsega skupaj 150 ljudi.

Besedičenja na konferenci je bilo vse preveč, kakor je pač navada med nami. Tako se je zborovanje zavlačevalo, da sploh ni prišlo skoro do nikakih pomembnih zaključkov.

Gl. tajnik je poročal, da je imela AJZ lani 676 članov in letos samo 472. Govoril je tudi o slovenskih časopisih in poučeval, da je Am. Slovenec izvršil največje oglašanje za AJZ, drugi listi pa niso bili toliko naklonjeni in so le tu in tam kaj priobčili v njen prilog. Poročila so bila pošiljana Am. Slovencu, Glasu Naroda, Prosveti, Novi Dobi in Glasilu KSKJ.

Pravila so bila odobrena tako kot so razen malih sprememb.

Precej razprave je bilo o resoluciji za odobritev Farmer-Labor stranke, ki je bila končno sprejeta.

Razpravljali so tudi o sugestiji za svoje glasilo — mese-

VADLANJE V RIMU S HABSBUZANI

Iz Rima so nedavno poročali, da se je "nadvojvoda" Otto, ki je pretendant za avstrijski in madžarski prestol, zaročil s hčerjo italijanskega kralja. Vse stvar sta baje aranžirala Mussolini, bivša avstrijska cesarica Cita, ki se zelo prizadeva, da pridejo Habsburžani, njim na čelu njen sin Otto, zopet na dvor, in papež.

Mussolini misli, da če pomaga obnoviti v Avstriji monarhijo, ne bo več nevarnosti, da se združi z Nem-

čijo, ob enem pa se bi morala po njegovem mnenju habsburška Avstrija za svoj obstoj oslanjati na Italijo. To bi povečalo vpliv Mussolinija ter njegovo moč, namreč ako se ne bo uračunal v svojih diplomatskih imperialističnih špekulacijah. Na levi na sliki je bivša cesarica palača na Dunaju, in na desni je "pretendant" nadvojvoda Otto s krono in uniformo ogrskega kralja.

nik, — a za enkrat so stvar opustili.

Zvečer po tem shodu, oziroma konferenci, se je vršil banket. Glavni govornik je bil Einar Hoidale, demokratiški kandidat za zveznega senatorja; govorili so tudi duluthski župan S. F. Snively, slovenska duhovnika F. Schweiger in John Solar, bivši hrvaški komunist in nekdanji pomožni urednik "Radnika" profesor Franjo Preveden ter nekateri funkcionarji AJZ.

Iz tega seznama govornikov čitatelji lahko razvidijo, kakšne smernice ta organizacija zastopa in kakšna je njena politika. — Poročevalec.

O prireditvi v počast delegatom

Cleveland, O. — Poleg banketa so clevelandski klubi J. S. Z. poskrbeli tudi za koncertno prireditev v počast delegatom X. rednega zbora JSZ, ki se je vršil v nedeljo 2. sept. Ko smo se pripravljali v soboto 1. sept. na banket, je padel dež, vrhutega pa je bilo silovito soparno. V nedeljo večer ni bilo nikakega dežja, toda bilo je izredno vroče. Zato sem se zelo čudil, ko sem videl dvorano Slov. del. doma napolnjeno, po domače — nabito — kakor že dolgo ne.

Sporod je vključeval petje in godbo, govore, deklaracijo in živo sliko. Spored je otvoril s pozdravnim govorom Jos. Jauch, ki je tudi oznanjal posamezne točke. Zbora "Zarja" in "Delavec" sta zapela Internacionalno. Mešan zbor "Delavca" je pel "Jutro", pevski zbor "Soča" je nam predvajal par pesmi, zbor "Jadran" istotako, ženski zbor "Zarje" pa je med drugim zapel pesem "Zetev" (spisal Etbin Kristan. Priobčena v Am. druž. kole-darju); uglasbil jo je po-zdrav X. rednemu zboru JSZ pevovodja Zarje Joseph Krabec.

"Zarja" in "Delavec" sta nato še skupno zapela "Svobodno", ki je bila zadnja točka sporeda. Govorniki so bili Robert Dullea v imenu ohijske soc. stranke, Donald J. Lotrich in Frank Zaitz.

Zivo sliko so vpriporili člani angleškega (mladinskega) odseka kluba št. 27 in deklaracijo je Olga Vehar.

V muzikalni točki so nastopile sestre in brat Sylvia, Antonia, Frances in Frank Marinček.

Na plesni zabavi po koncertu je igral Fr. Barbičev orkester.

Obe prireditvi sta bili vzorni. Občinstvo v Clevelandu je na obeh pokazalo, da naše gibanje v slovenski metropoli ni brez somišljenikov in prijateljev, kar je še toliko bolj povečalo dobro razpoloženje, čeprav smo se počutili kakor v peči.

Delegatje so se po končanem zboru razšli z najboljšimi vtisi o Clevelandu, v kar sta največ pripomogli ti dve prireditvi. — Poročevalec.

Dele naših sodrugov in somišljenikov v kulturnih in podpornih društvih

Poročal Joško Oven na X. rednem zboru JSZ.

Večkrat se je že na naših zborih omenjalo delo sodrugov in somišljenikov v podpornih ter kulturnih organizacijah. Ali samo omenjalo — dajmo si! Zadnje čase in še posebno izza konvencije SNPJ pa se je pokazala potreba, da se o tem delu malo več govori.

Vsem je znano, da izvrše največ kulturnega dela v naših kolonijah naši sodruzi in somišljeniki. Kljub priznanju, da je to delo koristno, se človek vendarle vpraša, če je za stranko, za JSZ in za nas posameznike koristno!

Predno gremo dalje, je potrebno, da se razumemo in preštudiramo, kakšne vloge vrše naši sodruzi v kulturnih in podpornih društvih.

Najprvo pogledjmo naše podporne organizacije. (Govorim le o naprednih.) Če pregledamo imenik tajnikov društev in federacij, vidimo v njih veliko imen naših sodrugov. Morda ne še toliko v seznamu tajnikov društev — ampak v raznih veseličnih, federacijskih in drugih društvenih odborih, v katerih izvršujejo naši člani "Jimmie Higginsovo" delo — v teh se v večini nahajamo.

Istotako v agitaciji za nove člane. To delo je kajpada potrebno, dokler ne dobimo državnih ustanov, ki bodo skrbale za socialno zavarovanje. Ali to ne bi smel biti končni cilj naših sodrugov v društvih. Kljub vsemu kulturnemu in agitatoričnemu delu, ki ga opravljajo naši sodruzi ter somišljeniki v podpornih društvih, se opaža čimdalje več reakcije in nazadnjaštva bodisi v društvih kakor tudi v naselbinah. Seve ne ravno povsod. Ali opaža se. In tako se dogaja, da trpe socialistični klubi radi utrujenosti svojih članov, ki so se izmučili v raznih ustanovah in društvih, ne da bi to njihovo delo imelo uspehe, in nima jih zato, ker ni bilo vršeno v socialističnih smernicah.

Ze prej sem povdarjal, da to ni slučaj povsod. Imamo precej naselbin, kjer naši sodruzi v društvih pravilno delujejo in so nam skozi Prosveto matico resnična opora. Ali kljub temu je dovolj vzrokov za kritiko napram tistim sodrugom, kateri so v društvih nedelavni ali pa premalo agresivni v razredno delavskem smislu.

V kulturnih društvih je sliče. Naši sodruzi dostikrat sodelujejo v raznih pevskih ali dramskih klubih, ki so vse prej kot nam naklonjeni ali prijateljski delavskemu gibanju.

Na svojih potovanjih sem

dostikrat naletel na slučaje, kakršni nam več škodujejo na ugledu in delavski disciplini, kot pa koristijo tistim posameznikom, ki delujejo v organizacijah, v katerih se kompromitirajo v kvar našega gibanja.

Dostikrat sem opazoval naše sodruge, s kakšnim ognjem in energijo so opravljali delo agitacije v gotovih podpornih, dramskih ali pevskih društvih — dela, katera so bila povsem nesocialistična — dočim so v svojih socialističnih klubih komaj prihajali na seje! — Sodruzi, to je, o čemur moramo govoriti!

Ne mislim, da moramo postati izolirana grupa čistih, na pol fanatičnih asketov. Ne sodruzi! Kar mi hočemo — kar mi vsi hočemo — je večja in energičnejša JSZ ter večje in agilnejše klube! Več dela v naših klubih! Več diskuzij, predavanj in shodov! Če je v vaši naselbini kulturno delo potrebno (v vsaki je potrebno) mu stopite vi na čelo! In to s pomočjo vašega kluba v socialističnem smislu. Če pa hočete penetrirati v druge kulturne, politične ali podporne ustanove, delujte v njih kot zavedni delavci, kot agitatorji socializma, ne pa (kakor se to dostikrat dogaja) kot navadni privatniki, kateri govorijo o socializmu samo na sejah svojih klubov, v drugih organizacijah so pa nevtralni, ali pa še celo prikimavajo našim nasprotnikom! Mi nečemo tega! Mi hočemo več dela, več pozitivnega socialističnega dela! Mi hočemo izobrazbe in vsega kar nas vodi našemu cilju naproti! Mi nečemo patriotskih, buržvanskih pesem in dram, katere so za nas brez pomena! Svetovna delavska literatura

Ne mislim, da moramo postati izolirana grupa čistih, na pol fanatičnih asketov. Ne sodruzi! Kar mi hočemo — kar mi vsi hočemo — je večja in energičnejša JSZ ter večje in agilnejše klube! Več dela v naših klubih! Več diskuzij, predavanj in shodov! Če je v vaši naselbini kulturno delo potrebno (v vsaki je potrebno) mu stopite vi na čelo! In to s pomočjo vašega kluba v socialističnem smislu. Če pa hočete penetrirati v druge kulturne, politične ali podporne ustanove, delujte v njih kot zavedni delavci, kot agitatorji socializma, ne pa (kakor se to dostikrat dogaja) kot navadni privatniki, kateri govorijo o socializmu samo na sejah svojih klubov, v drugih organizacijah so pa nevtralni, ali pa še celo prikimavajo našim nasprotnikom! Mi nečemo tega! Mi hočemo več dela, več pozitivnega socialističnega dela! Mi hočemo izobrazbe in vsega kar nas vodi našemu cilju naproti! Mi nečemo patriotskih, buržvanskih pesem in dram, katere so za nas brez pomena! Svetovna delavska literatura

Rev. Ruda je proti godlji in izjavlja, da je ne bo "podpiral" (jedel). Piše, da se je enkrat napolnil z njo neki pes in poginil raditega. Zelo duhovit dopis je napisal gospod Ruda! Am. Slovenec pravi, da je delavski list. Res je, da ga delavci vzdržujejo, ne piše pa v korist delavcev, kar potrjuje tudi Rev. Ruda, ki se je v svojem dopisu očitno izdal, da mu je njegov kruh edina briga — narodne ustanove, kakor je organizacija Slovenski Avditorij, pa naj v njegovem interesu "vrag pocitara".

Ker vsled smeha ne morem naprej s tem pisanjem, se bom pa v drugič še kaj oglasil.

Pika.

je danes že tako razvita, da nam daje dovolj materiala za vse naše priredbe. S tem ne mislim reči, da mi zametujemo vse, kar ni delavsko. Ne! Mi ne zametavamo ničesar. Toda pri vzgoji nas samih in naših otrok se poslužujemo naše literature!

Naj mi nihče ne zamori teh besed, ker so samokritika nas samih. Marsikdo izmed vas, kateri je opazoval to silno ekspanzijo energije, ter ogromnost dela, ki so ga izvršili naši sodruzi — moški in ženske — v raznih podpornih in kulturnih organizacijah izven socialističnega polja, mi mora priznati, da se je sliče vpraševal: "Ali je nam to koristilo?"

Koristilo nam bo, če bomo delali socialistično, za večjo JSZ, katera je del socialistične stranke. Vse povsod, kjer smo, bodimo disciplinirani agitatorji, kateri se zavedamo, da smo nosilci največje resnice ter bojovníki za nov družabni red, ki bo osvobodjenje nas vseh!

"Socialistični" dom ali father je hud!

West Allis, Wis. — Dne 19. avgusta je organizacija Slovenski Avditorij priredila piknik v State Fair parku. To seveda ni nič posebnega. Naklonjenosti in sodelovanja išče med vsemi rojaki, ker bo avditorij služil celotni naselbini, neglede na verska in politična prepričanja posameznikov. Nobena posamezna skupina bi takega cilja ne mogla sama doseči.

Ob to ustanovo se je povodom njenega omenjenega piknika obregnil v Am. Slovencu po dveh letih svojega bivanja tu Rev. Ruda. Nekega jutra — pravi — mu ni dalo miru, pa se je na tešče spravil k pisanju in posledica je napad na Slovenski avditorij. Piše o godlji in je pri tem sam skuhal godljo. Organizacija Slovenski Avditorij mu je "socialistični dom", o katerem pravi, da ni potreben, pač pa zatruje, da je nujno potrebna le cerkev in verska šola.

Rev. Ruda je proti godlji in izjavlja, da je ne bo "podpiral" (jedel). Piše, da se je enkrat napolnil z njo neki pes in poginil raditega. Zelo duhovit dopis je napisal gospod Ruda! Am. Slovenec pravi, da je delavski list. Res je, da ga delavci vzdržujejo, ne piše pa v korist delavcev, kar potrjuje tudi Rev. Ruda, ki se je v svojem dopisu očitno izdal, da mu je njegov kruh edina briga — narodne ustanove, kakor je organizacija Slovenski Avditorij, pa naj v njegovem interesu "vrag pocitara".

Ker vsled smeha ne morem naprej s tem pisanjem, se bom pa v drugič še kaj oglasil.

Pika.

Gorkijeve knjige v Nemčiji prepovedane

Dasi je Hitlerjeva vlada knjige Maksima Gorkija že večinoma pospravila iz polic knjižnic in knjigaren, jih je ostalo vendar še toliko, da jih je dne 30. avgusta v Prusiji uradno prepovedala. Za vzrok navaja, da so "nevarne državi".

PARK VIEW WET WASH LAUNDRY CO.
FRANK GRILL, predsednik
PRVA SLOVENSKA PRALNICA V CHICAGU
Naši vozniki pobirajo perilo po vsem mestu, Cicero in Berwyn in dovažajo čistega na dom
TOČNA POSTREZBA DELO JAMCENO
1727-1731 W. 21st STREET CHICAGO, ILL.
Telefoni: CANAL 7172-7173

ZA LIČNE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO
Adria Printing Co.
1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.
Tel. Lincoln 4700
PROLETAREC SE TISKA PRI NAS.

Zdaj... vesela novica
za one, ki rabijo NAVADNE PEČI
za gretje!

RAZŠIRJEVALEC TOPLOTE

ki ga kurite s plinom
samo \$1 na mesec

Če rabite navadno peč za gretje in ste se naveličali donatiati premog ter odnašati pepel, vpoštevajte to priporočilo, ki vas bo gotovo zanimalo. Največ udobnosti ter čiste in ekonomične toplote vam nudi ta izredni in avtomatični razširjevalec gretja, za katerega plačate \$1 takoj in potem \$1 mesečno. Prvo leto ga najamete lahko le na poskušnjo. Ta sistem za gretje vam nudi vlažno in zdravo toploto, ne samo za eno, pač pa za več sob hkrati. Oblika peči je harmonizirana z najboljšim pohištvo. Postavi se lahko poljubno v katero sobo hočete. Ni samo okrasek vašemu domu, pač pa vam nudi večjo udobnost in čistočo. To ni navadna peč, ker vsebuje poseben NACIN GRETJA. S thermostatom lahko poljubno regulirate toploto. Radikalno znižanje cen — ki so zdaj več kot polovico nižje kakor par let nazaj — omogoča plinsko gretje v vsakem stanovanju. Pokličite plinsko družbo še DANES — WABash 6000.

Gas Heating Division
THE PEOPLES GAS LIGHT AND COKE COMPANY
This offer applies only to areas where gas is supplied by PUBLIC SERVICE COMPANY OF NORTHERN ILLINOIS
WESTERN UNITED GAS AND ELECTRIC COMPANY

Zadružništvo in njegov pomen za delavstvo

PETER BERNIK

(V prvem članku te serije prošli teden je bila narejena v tiskarni pomena v številki in stavku, ki se prilega: "Prva zadružna organizacija ali trgovina" itd. Letnica v njemu bi morala biti 1844 ne pa 1944.—Ur.)

(Nadaljevanje).

Navedel sem že, da je angleško delavstvo v primeri z delavstvom v drugih deželah v veliko boljšem položaju in da ima veliko več pravic kot delavci kje drugje — ako izvažamo Rusijo — in da je tudi na političnem polju faktor, s katerim računajo vse kapitalistične ali konservativne stranke. Angleško delavstvo je doseglo to le potom svojih zadružnih organizacij, ker so stale na strani delavstva v vseh bojih: V času stavk pomagale z živili in financami, v času volilnih bojev širile agitacijo za delavskega kandidata, financirale kampanjo itd. Temu delavstvu ne more nihče oporekati.

Isto lahko opazimo tudi v drugih deželah, kjer je delavstvo zadružno močno organizirano. Mogoče bo kdo ugovarjal in navajal slučaj delavstva v Nemčiji in Avstriji, kjer je bilo na zadružnem polju tudi dobro organizirano. Toda slučaj Nemčije in Avstrije je povsem izreden. Zatrje delavskih organizacij, političnih in strokovnih, v Nemčiji, Avstriji in Italiji je posledica Versaillske mirovne pogodbe in bratomornega boja med delavstvom samim. Kajti kjer koli nastane notranji boj in spor v organizaciji sami, je zapiskana smrt. To pravilo ne velja samo za delavske organizacije, nego tudi za kapitalistične, o čemur imamo dovolj primer. Namen tega članka ni razpravljati o tem, zato se ne bom spuščal v podrobnosti omenjenih vzrokov, ker je bilo o njih že dovolj raznih razprav in debat.

Med deželami, katere sem navedel, je v primeri s številom prebivalstva delavstvo v Čehoslovakijski zadružno najbolj organizirano in tako tudi v Franciji. Vsakdo ve, da je delavstvo v teh dveh deželah precej na boljšem kot pa delavci na pr. v Zed. državah. V Franciji je približno 5% od vsega prebivalstva v zadružnih organizacijah, v Čehoslovakijski 7%, v Jugoslaviji samo nekaj nad polovico odstotka vseh prebivalcev in v Zed. državah pa samo štiri desetinke odstotka. In sedaj pa primerjajmo položaj delavstva v teh navedenih državah:

V Jugoslaviji je bilo pred leti zadružno gibanje zelo razvito. Med onimi, ki je posvetil takorekoč vse svoje življenje pravemu delavskemu zadružnemu gibanju, je bil pokojni Anton Kristan, pod čigar vodstvom so zadruge tudi uspevale, toda ne toliko, kot si je želel in delal. Vzroki so bili različni. Največji je bil nerazumevanje pomena zadružnih organizacij med delavstvom samim in razne gospodarske neprilike. Po smrti Antona Kristana je zadružno gibanje

prešlo takorekoč v stadij stagnacije. Ko bi delavstvo spoznalo vrednost zadružnih organizacij, bi iste lahko uspevale, ker Anton Kristan jim je dal vso potrebno podlago ali temelj.

Oni slovenski delavci, ki so se izselili v Ameriko iz onih krajev "stare domovine", kjer so že obstojale zadružne organizacije, so pričeli ustanovljati tudi v Ameriki zadružne prodajalne. Zadružno gibanje je bilo posebno razširjeno v premogarskih naselbinah. Do leta 1920 so slovenske kooperativne med premogari še precej dobro obstojale. Toda stave in zastoj v premogarski industriji so bile skoro vsem tem zadružnim organizacijam smrtni udarec z malimi izjemami. Med premogari je zadruza v Canonsburgu menda edina, ki še obstoji in dobro uspeva. V industrijskih mestih sta — kolikor je meni znano — dve, ki uspevata, namreč v Clevelandu (Collinwoodu) in v Waukeganu-North Chicagu. Tudi slovenska zadruza v Pueblu si je opomogla. V Frontenacu, Kans., je pogrebniški zavod, ki tudi še precej dobro uspeva. V tem članku nimam namena vsako posamezno slovensko zadružno organizacijo v Ameriki podrobno opisati. Moj cilj je s tem spisom dokazati, da je zadružništvo ravnotako potrebno kot politična ali pa strokovna organizacija.

V nobeni industrijski državi ali deželi, razun Japonske, kjer je ljudstvo v zadružnih organizacijah najslabše organizirano (komaj dve desetinki odstotka) ni delavstvo toliko izkoriščano kot v Ameriki. Na države, ki imajo diktaturo, kot Nemčija, Avstrija, Italija, Jugoslavija itd., se ne smemo ozirati, ker ljudstvo v njih pri politični ali gospodarski upravi nima nobene besede.

Delavstvu so gospodarska, politična in strokovna organizacija enako neobhodno potrebne, ako se hoče ostreži izkoriščevalcev. V vsakem boju je treba poznati svojega nasprotnika, razumeti njegovo taktiko in vedeti, s kakim orožjem se bojuje. In ali ni nasprotnik delavstva organiziran politično, gospodarsko in strokovno? Ali ne kontrolira obe politični stranki (demokratsko in republikansko)? Ali ni organiziran v trgovski zbornici? Ali ne kontrolira ves denarni trg, vso proizvodnjo življenjskih potrebščin? Le pogledjmo nekoliko naokrog in videli bomo, kako perfektno je kapitalizem organiziran. — Ali se ne bi delavci iz tega lahko učili, ako hočemo biti v svojih bojih uspešni, da moramo biti enako dobro organizirani? Večina delavstva je mnenja, t. j. onega dela delavstva, ki se zave da, da je le z organizacijo mogoče kaj doseči, da zadostuje, ako je v strokovnih organizacijah, in za "nameček" pa naj bo še v politični organizaciji. Toda da bi se organiziralo tudi gospodarsko, je pa že preveč! Zanimarjenost v gospo-

darskem ali ekonomskem organiziranju nas vse tepe. Edina prava delavska gospodarska organizacija je **zadružništvo**, ker v zadružništvu je delavec v resnici gospodar in vodja; ves dobiček dobe zadružniki. Zadružništvo je prava demokratska gospodarska organizacija. Nihče se je ne more posamezno polastiti, ker ima vsak član enake pravice, t. j., nihče nima več privilegijev kakor drugi. Drugače je v kompanijah, kjer odloča denar, t. j., čim več ima kdo delnic, temveč pravic ima. V zadružništvu teka ni: Vsi so enaki!

Vsed tega, delavci, kjer je že zadružna organizacija (trgovina), pristopajte in podpirajte jo! Čim bolj jo boste podpirali, tem več koristi boste imeli od nje. Zadružna trgovina je vaša. Vi sami si delite končni dobiček; vi sami jo upravljate, vi sami jo vodite. In kjer je ni — ustanovite jo, ako je v danih razmerah kolikaj mogoče. Priznamo, da sedanjí čas niso preveč ugodni za ustanovitve trgovine, toda v nekaterih krajih, ako je resna volja in ako ste pripravljeni nekoliko žrtvovati, je uspešna kooperativna prodajalna tudi zdaj mogoča. Saj ni potrebno veliko za začetek. Vzemite za vzgled onih 28 Rochdalskih tkalcev iz leta 1844. Ni potrebno misliti, da se jim ni bilo treba boriti "za žive in mrtve", da so uspeli. In danes? Kak uspeh! Njih ideja je prodrla po vsem svetu, in navedel sem številke, ki pokazujejo sad njih dela. Pomnite, resna volja, delo in poštrevnost premaga vse!

Važna seja eksekutive JSZ

Chicago, Ill. — V četrtek 13. sept. se vrši v uradu Proletarca seja odborov JSZ. To bo prva seja po prošlem zboru. Dovršiti ima spremembe k pravilom, sprejeti načrt z ozirom na agitacijo za JSZ in Proletarca ter obravnavati in sklepati o vsem drugem, kar ji je poveril prošli zbor.

Vabilo v Salem

Salem, O. — Tu smo reorganizirali klub št. 24 JSZ, kateri je bil že dolgo pasiven. Že na svoji prvi seja je sklenil prirediti v prid svoje blaginje piknik, ki se bo vršil v nedeljo 16. septembra na Heltmanovem prostoru, New Garden Rd. No. 35, pol milje od mesta. Posetilo nas bo tudi pevsko društvo "Naš dom" iz Kenmore, O., o katerem je znano, da ima dobre pevce.

Vabimo vas od blizu in daleč, da se udeležite našega dneva. Tudi ako bo hladno — zeblo ne bo nikogar, kajti igral bo Tomšičev orkester iz Kenmore. Tudi druge zabave bo v izobilju in postrežba bo izborna. — Odbor.

Novi urad JSPD

Novi urad Jugoslovanskega stavbiškega in posojilnega društva v Chicagu se nahaja na 2634 S. Lawndale Ave. Odprt bo ob torkih in petkih ves dan, druge dneve pa po dogovoru. Telefon tajnika na domu je Lawndale 1382, in v uradu Lawndale 2344.

Selitev na farme

Iz mest v Kanadi se je v času sedanje krize preselilo na farme nad 117.000 ljudi. To preseljevanje regulira vlada, ki je mnogim družinam pomagala do kmetije.

Znižano priseljevanje v Kanado

V Kanado se je v letih 1931, 1932 in 1933 priselilo 62.500 ljudi, in v treh letih pred tem pa 436.582. Ta razlika kaže, kako zelo je Kanada znižala oziroma skoro ustavila priseljevanje.

MILICA IN "POSEBNI DEPUTIJI" PROTEKTIRAJO SKEBE TER UBIJAJO STAVKARJE

Na sliko so skebi, ki se vračajo s tekstilne tovarne v Seneci, Ga. bore za svoje pravice, nihče ne protektira, pač pa streljajo nanje. Ze prvi Strajko jih vojniki ter posebni deputiji v službi kompanije. Delavcev, ki se teden stavke je bilo 10 ubitih in nad 100 ranjenih.

ŠTIRIDESETLETNICA SOC. STRANKE NA NIZOZEMSKEM

V nedeljo 26. avgusta je praznovala socialdemokratska stranka na Nizozemskem 40-letnico svojega obstanka. Iz malega števila 700 članov, ki jih je imela v početku, je zrasla v mogočno politično stranko, ki ima v svojih klubih danes nad 90.000 članov, mnogo časopisov, domov, vzorno zadružno gibanje, knjižnice,

tiskarne, močna mladinska in športna društva, šole, gledališča, 22 poslancev in pa — vero v zmago! Pri prošlih parlamentarnih volitvah so dobili socialisti na Nizozemskem 798.669 glasov, kar je ogromno število, ako primerjamo njihovo socialistično stranko z delavskim gibanjem v Zed. državah.

TO IN ONO

Milwaukee, Wis. — Kapitalistični politikarji hočejo postaviti pokojnemu mestnemu uradniku Koteckiju, ki je, kakor znano vsled skandala v uradu mestnega blaginika izvršil samomor, v mestnem parku spominsko ploščo. Socialistični mestni uradniki se temu protivijo. Pravijo, da ni vzroka za slavičev človeka, ki ni imel drugih zaslug, kot da je vlek delolga leta visoko plačlo in zvesto zastopal interese bogatinov.

Če bi socialisti zahtevali, da se postavi spomenik pokojnemu borcu Viktor Bergerju, bi protestom med političnimi koristolovci in y kapitalističnih časopisih ne bilo ne konca ne kraja. In vendar je ta mož žrtvoval vse svoje sile za dobrobit zatiranih in izkoriščanih ter izvršil v svojem dolgem življenju velika človekoljubna dejanja.

V Clevelandu uprizarjajo rodoljubi komedije s Cankarjevim spomenikom, naši pa nam nudijo druge vrste "zabavo". Malo, toda napredno samostojno društvo Vijolice se je hotelo pridružiti podporni organizaciji JPZS. Organizacija bi lahko pridobila s tem kakih 75 novih članov, toda rodoljubi so to preprečili. Ključ, ki se hoče polastiti glavnega urada in s tem bogate blaginje JPZS rovari v ta namen že več let, ker se boji povečanja števila naprednih delegatov na prihodnji konvenciji te organizacije. In tako je naša "dična Sloga" zgubila to priliko. Kaj jih briga, če glavni odbor razpiše nagrade v agitaciji za več članov! Zanje so bile že od nekdaj merdajne samo fraze. Iskrenosti ne poznajo.

Milwaukee Leader je razpisal pred par meseci veliko tekmo za pridobivanje novih naročnikov in sicer takih, ki plačajo naročnino za pol leta ali več vnaprej.

Tekme se udeležuje tudi sodruginja A. P., ki je dosegla posebno med Slovenci in deloma med Hrvati nepričakovano velike uspehe, kar je jako razveseljivo. Dasiravno se borijo vsi z večjimi ali manjšimi finančnimi poteškočami, delavci kakor tudi trgovci, je bil uspeh velik, kar prida, da razmere vsekakor niso tako slabe za naše gibanje. Z vztrajnostjo se lahko veliko doseže.

Sklep desetega rednega zbora JSZ je, da se bo v Proletar-

cu razpravljalo o reorganiziranju Prosvetne matice, katerega sta predložila delegatom kluba št. 37 in 180. Zaradi pomanjkanja časa se na kongresu ni moglo o njemu obširneje razpravljati. V eni prihodnji izdaji bo predlagatelj ta načrt obširneje opisal, nakar se lahko začne z razpravo. Načrt, ako bo sprejet, bo nudil priliko za obširno in temeljito delovanje med članstvom podpornih društev širom dežele, med maso torej, katere povečini dosedaj še nismo dosegli, vsaj ne v zadostni meri.

Zadnje dni se je razvil po mestu živahen volilni boj, ki postaja intenzivnejši z vsakim dnem. Demokrati upajo na ponovno poplavo pri teh volitvah, toda medtem razvijajo tudi progresivci in stara garda živahno kampanjo; vse pa nadkriljujejo socialisti, posebno s staljša temeljitostjo in discipline v volilni kampanji.

Naša kandidata, sodruga Puncar in Sostarič sta pridno na delu in z njima cela armada sodrugov, sodruginj in somišljenikov. Oba kandidata imata lepe prilike za zmago, posebno še Sostarič, kateri kandidira v starem petem socialističnem volilnem okraju, kjer je bil pred nekaj leti izvoljen prvi slov. socialistični kandidat.

O obeh kandidatih bo več podrobnosti v prihodnji izdaji Proletarca.

Fr. Novak.

Časopisje o zboru J. S. Z.

Najbolj simpatično sta pisala o X. rednem zboru JSZ Prosveta in Enakopravnost. Slednja je obširno poročala tudi o poteku zbora.

Krajše notice ali naznanila so imeli večinoma vsi drugi slovenski listi, med njimi Ameriška Domovina, par pa jih je zbor JSZ ignoriral.

O zboru sta poročala clevelandška dnevnik News in Plain Dealer, New Leader v New Yorku, češka tednika Delnice Listy in Spravedlnost, Daily Forward ter mnogi drugi delavski listi.

Organizacija

Milijon posameznih delavcev je milijon posameznikov. Toda če se organizirajo, so sila, s katero nasprotniki morajo računati in jo upoštevati.

Ali ste naročnino na Proletarca že poravnali?

TISKOVNI FOND PROLETARCA

VIII. IZKAZ.

Chicago, Ill. — Peter Kokotovich \$12; Chas. Pogorelec \$2; klub št. 16 JSZ \$7.59; Sava Bojanovich \$1; skupaj \$22.59.

Cleveland, O. — Vincent Jurman \$5; Frank Barbič \$1; skupaj \$6.00. Moon Run, Pa. Klub št. 175 JSZ \$3.00.

Export, Pa. Joseph Britz \$2.00. Forest City, Pa. Klub št. 10 JSZ \$2; po 50c: Frank Drasler, Frank Verboja in Felix Rozina; skupaj \$3.50. (Poslal Frank Drasler.)

Newburgh, O. Klub št. 28 JSZ \$1. Canonsburg, Pa. Joseph Mavrich \$2; Frank Samsa 25c; skupaj 75c. (Poslal Frank Samsa.)

Johnstown, Pa. Nabral John Kobal 60c. Piney Fork, O. Nace Ziemberger 50c.

Dunlop, Pa. Nabral Frank Kunstel 45c. St. Michael, Pa. George Kristel 50c. (Poslal Joseph Snoy.)

No. Chicago, Ill. Neimenovan 30c. Burgettstown, Pa. Jacob Leskovec 25c.

Slovan, Pa. J. Stacho 25c. Warren, O. Evgen Mikus \$1; po 25c: Jennie Remik in Frances Jež; po 15c: Joseph Klančar in Margaret Bavec; po 10c: Frank Janku in Frank Gradišar; Marko Rek 5c; skupaj \$2.05. (To vsoto je nabral Nace Ziemberger, ko je bil tam na agitaciji, ki pa se je zgubila s pisarnim vred. Objavljamo to v nadomestilo.)

Skupaj v tem izkazu \$43.74. Prej. izkaz \$216.56, skupaj \$260.30.

"Dva svetova" in "Veliko mravljišče"

Spisal Ivan Molek.

Portret razmer med slovenskim delavstvom v Ameriki. Povest, ki jo boste čitali z največjim zanimanjem.

CENA OBEMA SKUPAJ \$1.

POSAMIČNO 50c.

Naročila sprejema

Proletarec

Dr. ANDREW FURLAN

DENTIST
Phone: Canal 9694
1858 W. CERMAK RD.
CHICAGO, ILL.
Office hours:
9-12 A. M.; 1-5 and 6-8 P. M.
Friday and Saturday all day and evenings.

Waukegan office at 424-10th St., Tel. Ontario 7213 Mon., Tue., Wed. and Thu. till noon. Sun. by appointment only

BARETINCIC & SON

Tel. 1475
POGREBNI ZAVOD
424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

JE

NARODNA TISKARNA

2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE
CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, poljskem, kakor tudi v angleškem in nemškem jeziku.

NAŠA POSEBNOST SO TISKOVINE ZA DRUŠTVA IN TRGOVCE

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

V sledečem seznamu so priredbe klubov JSZ, konferenčnih organizacij in socialističnih pevskih zborov. Ako priredba vašega kluba ni vključena, nam sporočite.

SEPTEMBER.

CHICAGO. — Piknik čitateljev Proletarca v nedeljo 16. septembra pri Stežinarju v Willow Springsu.

SALEM, O. — Piknik kluba št. 24 JSZ v nedeljo 16. sept. na Heltmanovih prostorih.

OCTOBER.

WAUKEGAN, ILL. — V nedeljo 14. oktobra konferenca društev Prosvetne matice in klubov JSZ v Wisconsinu in Illinoisu.

WAUKEGAN, ILL. — V nedeljo 14. oktobra velika prireditev pod pokroviteljstvom konference JSZ v Slov. nar. domu.

CHICAGO, ILL. — Dramska predstava kluba št. 1 v nedeljo 21. oktobra v dvorani COPS.

CHICAGO, ILL. — Shod socialistične stranke v nedeljo 21. oktobra v Orchestra Hall. Glavni govornik Julius Deutsch iz Avstrije.

NOVEMBER.

CHICAGO, ILL. — Shod Fred Hendersona v petek večer 2. nov. v dvorani SNPJ. Priredijo ga soc. klubi na zapadni strani.

CLEVELAND, O. — Zbor "Delavci", odsek kluba št. 28, uprvisri v nedeljo 4. nov. v Slov. del. domu (Collinwood) opereto "Na kmetiji in v kajžici".

CHICAGO, ILL. — Koncert soc. pevskega zbora "Sava" v nedeljo 25. novembra v dvorani COPS.

DECEMBER.

CHICAGO. — Silvestrova zabava kluba št. 1 v ponedeljek 31. decembra v dvorani SNPJ.

Druge prireditve kluba št. 1 v Chicagu: v nedeljo 3. feb. 1935 dramska predstava v dvorani COPS; v nedeljo 10. marca varijetni spored v dvorani SNPJ; v nedeljo 21. aprila koncert pevskega zbora "Sava" v dvorani SNPJ.

Kupujem staro zlato

bodisi ure, uhane, prstane itd., po izredno visoki cen.

Zgledite se pri meni.

LEBER — ZLATAR

3817 W. 26th St., Chicago, Ill.
6504 W. Cermak Rd., Berwyn.

Milwaukee Leader

Največji ameriški socialistični dnevnik. — Naročnina: \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za tri mesece.

Naslov: 540 W. Juneau Ave.
MILWAUKEE, WIS.

Dr. John J. Zaverčnik

PHYSICIAN AND SURGEON

OFFICE HOURS:
At 3724 W. 26th Street
1:30—3:30; 6:30—8:30 Daily
Tel. Crawford 2212

At 1858 W. Cermak Rd.
4:30—6:00 p. m. Daily
Tel. Canal 9695

Wednesday and Sunday by appointments only
Residence Tel.: Crawford 8440

If no answer — Call Austin 5700

VOZNI RED NA PIKNIK 16. SEPT.

Frank Udovichev trk: Ob 9:30 zjutraj od svojega doma.
John Zeleznikarjev trk: Ob eni uri popoldne od svojega doma (2345 W. 23rd St.). Ob 1:30 popoldne od dvorane SNPJ. Vožnja 20c.

CHICAGO-JOLIET BUS LINE:

Ogden in Western Ave.:	Opoldne, 1:17	3:17 P. M.
Ogden in Kedzie Ave.:	12:06	1:21
Ogden in Crawford Ave.:	12:10	1:25
Ogden in Cicero Ave.:	12:14	1:29
Cicero in Archer Ave.:	12:21	1:36
Cicero in 63rd St.:	12:24	1:39
Argo:	12:34	1:49

Vzemite oni "bus", ki vozi po Archer Ave., ali stari "4-A Road". — Vsak bus ustavi pri Stežinarju: opozoriti je treba samo šoferja, da naj ustavi pri "Red Gate Picnic Grove". — Vožnja na busu iz Chicaga do Stežinarja je 45c v eno stran in 75c v obe strani. Najceneje je, kdor se noče žinjarja s trukom, da se pelje po električni polnični železnici (Street Car Line) do 63rd in po 63rd St. do Argo, od tu pa vzame bus do Stežinarja. — Cena vožnini z busom iz Argo do Stežinarja je 20c v eno stran; od "Archer limits" (Archer in Cicero Ave.) pa stane vožnja do Stežinarja 35 centov.

Rojaki, naseljeni na severni strani mesta Chicaga se bodo lahko peljali s trukom, katerega bosta preskrbela kluba št. 16 in 20 in odpeljela izpred klubovih prostorov na 2250 Clybourn Ave. ob 9. dopoldne.

OUR THREE DAYS IN CLEVELAND

By JOHN RAK

After a lapse of ten years the Yugoslav Socialist Federation held its convention in Cleveland again. It had the largest representation in its history, 89 delegates in all, including the executive committee. It can be said with assurance that it was not only one of the most impressive conventions, but that it gave a new spirit and a greater determination to work, not only to our Cleveland comrades, but to all delegates and visiting comrades.

The very first affair, the symposium sponsored by our young comrades on Friday night, August 31, attracted an overflowing attendance. The chairman, comrade Sophie Turkman handled the meeting in good order. The speakers, comrades Frank Drasler, Forest City; Frances Langerholc, Johnstown; Stoyan Menton and Raymond Traunik of Detroit; Donald J. Lotrich, Chicago and Tony Pirc of Cleveland gave fine talks on their selected subjects. Some of the speeches were rather long, but nevertheless impressive. Comrade Olga Vehar made a fine short appeal for funds which netted a nice sum of money to cover the expenses of the hall. The meeting climaxed with singing the International.

The convention opened Saturday. All delegates seemed to realize the importance of their task before them. They came from several states to talk over the problems and reports of our Publications, Educational Bureau, the Federation and others. Great stress was laid to the need of a permanent organizer and traveling representative for Proletarec. Comrade Snoy gave some valuable information in the way of tactics and policies for agitational workers. He mentioned that Youth can do a lot in the way of helping our agitators and urged them to give their cooperation at all times.

Our work among the Youth received its share of discussion. The reports of comrades Josephine Turk, Frances Langerholc and Ray Traunik were very suggestive and contained the activities of the English

Sections in their districts. Their proposals were submitted to a sub-committee which will draft up plans to be voted upon on a general referendum.

Numerous suggestions were made to better the work of our Educational Bureau in which the young comrades also participated. Comrade Jartz advised that the committee sponsor a contest for writing English Plays. Detroit, with Jurca and Cesen urged plays in Slovene be included. The suggestion by Novak of Milwaukee, that separate clubs with a small membership fee be organized received good consideration. Ivan Molek in his report mentioned that this institution should issue four timely pamphlets each year.

A critical review of work in cultural and fraternal organizations was made by Josko Oven. Too often when programs are arranged, the significance of worker's culture is ignored when it should have first consideration.

"Are Our Activities As Socialists in Fraternal Lodges Beneficial to The Socialist Movement" was an important item on the agenda and was well discussed. Comrade Alesh stressed that unity was necessary when we are faced by reactionary forces. Without disciplinary rules, our movement would lose its respect among the workers. His proposals for unified action in this respect was accepted.

The work and duties of Socialists in trades unions was reported by comrade Frank Podboy. A fine report was also given by John Gorjanc on the Cooperatives among Yugoslavs in this country. John Horvat gave a short talk on the work of Cooperative Leagues in Superior, Wisconsin. The discussion on Women in The Socialist Movement was led by comrades Frances Zakovšek and Angeline Zaitz.

These were the most important problems of the convention. There seemed to be, on the part of the delegates a great willingness to carry out this work to the fullest extent. A number of resolutions were adopted, among them: the United Front, Soviet Russia, Tom Mooney, Fraternal Or-

ganizations, Unions and several others.

Not only was the convention a spirited one, but also the social affairs. The banquet held Saturday night was a huge success. Over 300 people were served. Fine short talks were made (but too many in number) and the singers of Zanja and Delavec entertained with a few duets and solos. The concert held Sunday was attended by approximately 800 people. Four singing societies, Zanja of branch 27 JSF, Delavec, Soca and Jadran took part in the program. The Marincek's quartet with their musical instruments and singing were excellent. The short speeches by comrades Frank Zaitz, Robert Dullea and Donald Lotrich made a fine impression upon the audience.

These social affairs showed that our comrades in Cleveland still have a lot of sympathizers and a good following. This convention should inspire the non-members to join the Socialist branches in Cleveland and help our comrades carry on the battle for Socialism. I feel confident that our out-of-town delegates and visitors, which were not few in number, carried with them the best of impression, a fine spirit and greater determination to accomplish what we planned at this convention.

NOT UNTIL

There is no convincing evidence whatever that the new deal—public control or privately owned and operated industry—will be able to keep the wheels of production and distribution whirling with sufficient efficiency and continuity to satisfy the basic requirements of the American people. Let it be remembered that, while only one-third of the ground lost since 1929 has been regained, even at the peak of prosperity vast sections of our population subsisted in privation and want.

Not until collective ownership makes possible economic planning and equitable distribution will the people of this land enjoy plenty, security and leisure.—Kirby Page.

Science reduced the labor necessary to support life and Capitalism reduced Labor to the point where it can't support life.

Heil The Exalted One!

Well, the nation is safe now. The Grand Exalted Ruler of the Elks has taken us into his confidence. He's going to go after all the reds in the country and smite them hip and thigh. God still reigns and the Exalted Ruler still rules. The American flag flies in every lodge room in 1,400 principal cities and upon every altar rests a Bible.

In the face of this array of power, the great "menace," will simply wither up and disappear. The home, church, family, flag and government are in safe hands. Everything is safe—except jobs for some 10,000,000 workers, incomes for starving farmers in the West and a few other trifles of this sort. Heil the Exalted Ruler!—The New Leader.

SIDELIGHTS

By Mary Jugg

Inspiration! If the tenth regular convention of the JSF would have accomplished naught else except to instill the delegates from the various parts with an inspiration to go forward with renewed determination of working for a cause, it would have performed a noble duty.

No organization can look forward to expansion without a strong youth group. The Cleveland convention had a point in its favor there. More delegates from English sections were present than at any other convention.

And were the English branch delegates alert! When they forsook a dance and good time for a special caucus in a room far removed from the merry-makers to discuss the revisions they wanted in the new by-laws until the hour of midnight, you can be sure that they came to the convention with business on their minds.

Comrade Langerholc delivered the prize come-back to Comrade Podboy, when the latter defended the "senior" members, saying that they have never failed in cooperation. "At one of the affairs sponsored by the English section," says Frances, "there were only two senior members present, and they happened to be my mother and father."

One of the interesting dis-

How Lies And Slanders Spread

In The New Leader, a Socialist Weekly, appeared the following timely article, nailing down lies about the German Social Democracy and its leaders, spread by the German minister of propaganda. The article explains one of the many reasons why the road to unity in the Labor Movement is blocked and who are responsible.

Two weeks ago we carried an emphatic denial of a story that was making the rounds to the effect that Otto Wels, German Socialist leader in the pre-Hitler days, now in exile

in Czechoslovakia, was negotiating with Hitler for the establishment of "neutral" union to supplant the so-called "Labor Front".

The story was, of course, a lie out of whole cloth invented in the diseased mind of the devilishly ingenious and unspeakable Goebbels, and handed out to the foreign correspondents in Germany by his corrupt propaganda department. Those men have, of course, no way of checking up news in the "coordinated" Reich, but common sense would have told them that the story was idiotic on its very face.

Still, a gullible correspondent of the usually reliable Manchester (England) Guardian picked it up; and from that time it has been appearing regularly in the Communist press.

On the very day we printed the categorical denial from official Socialist sources in Czechoslovakia that neither Wels nor any other German Socialist either in exile or in suffering Germany had any object except the overthrow as soon as possible of the accursed Hitler regime, and that no such negotiations had been entered into or would even be

considered, the "liberal" New York Post carried a column by ex-Socialist, ex-Communist Ludwig Lore—who certainly is in a position to know better—reciting the entire story exactly as the Nazi propaganda machine wanted him and other American journalists to believe it. He did not wait to check up; he did not comment that the story looked fishy on its face; he did not write that the story appeared to fit in with the propaganda plans of Goebbels' department. He took the story and printed it, with a sneer at Wels as his only comment.

It took him a week to get around to a repudiation of and apology for a story that he would have known were he not blinded by prejudice against the Socialist movement was a clumsy lie.

But the Communist press is still peddling the lie, and presumably many Communists really have got themselves into a state of mind actually to believe it.

It is curious how blind hatred of the Socialist movement will bring Communists and others virtually into the Nazi camp; for the sole purpose of sending out that story was to get it believed and thus to sow confusion in the ranks of those supposed to be united in their hostility toward and determined opposition to fascism and Nazism.

SEARCHLIGHT

By DONALD J. LOTRICH

Our convention is over and our comrades have gone back to their respective homes to carry out the decisions of the convention. The decisions of the convention can be hailed as constructive progress but results will be obtained only thru their application. We must create a desire in our comrades to work harder than ever for Socialism. We must create a desire for them to secure new members. We must expand in size and service. We must become the magnetic force that will literally draw our people to us. Everywhere people speak of Socialism today. It's getting to be a much easier thing to talk about than ever before. It is for us to make our people understand its full meaning and bring them into our ranks. So, to work comrades, for the attainment of power for ourselves and our fellow workers.

Before we leave off of the convention we must say a few words about the convention concert. We anticipated a crowd, I believe everyone did. However, the grand turnout, filling every available sitting and standing spot, exceeded our fondest expectations. After all, Cleveland is not so dead. The people, at least good many of them, are sympathetic. But what we need is organizational strength. We are weak in that. If our clubs will increase their activities and their services they can gain many new members. We went home happy and satisfied that the convention and all of its functions were the result of united efforts and as such were fruitful and inspiring and should result in increased activities among and for our Federation. Ours was a satisfaction, on our return journey, of conquering heroes, of victory, of another battle won. We hope everyone else possessed that same splendid feeling. And to our Cleveland comrades we owe a vote of appreciation for arranging the whole program so well and for their kind hospitality.

Jugoslavia is being eyed by Mussolini and his cohorts zealously. Everytime Mussolini talks of war, and he does that frequently, with great defiance, he casts his gaze upon Jugoslavia. Mussolini is telling the women to rear children, to breed boys who will honor and glorify war. He is making militarists of them. He wants soldiers and cannon-fodder for his next plunge which according to his bellowings should be soon. This is important for us not so much because we are Jugoslavs but because Mussolini is a dictator of the worst sort and because we know that his economic

system is cracking under him. His job now is to cover the cracks and crevices of his fascist system with war talk and war scare and even war if need be. We are somewhat of the opinion that Mussolini, or Hitler for that matter, would have started "something" long ago hadn't they feared a general revolt thruout Europe. Boundaries are bound to change their complexion with these crazy fanatics howling at the masses for revenge. How soon shall it be.

Our unemployed club in Chicago held its regular monthly meeting last Thursday night. We heard reports and a talk from a visiting member. The Socialist party asks its members to pay more attention to the unemployed organizations. They can be of benefit to the working-class movement if properly led. They can be of great damage if misled. So, you comrades in Chicago, whether employed or unemployed, join our club and help make it influential in securing such measures as it seeks. Dues are only 10c per month.

We'll meet again next Sunday at Steinar's grove in Willow Springs. The occasion is the annual Proletarec picnic sponsored by our four branches in Chicago. The net proceeds will go into the sustaining fund of Proletarec. It would be nice to have some of our Cook County officials, and comrades with us. There shall be no admission charge inasmuch as the use of the grove has been donated. Plenty of refreshments. Free dancing to good music.

When Bayonets Fail

Those who believe that the march of events can be stayed by bayonets should remember that the last Hohenzollern and the last Romanoff commanded the two greatest armies assembled in the history of the world. One perished in a cellar. The other saws wood in Doorn.

The American Guardian.

Think Of It

"Just think of it," said Joker, "a half a chicken, French fried potatoes, gravy, fine peas, corn, toast and butter, coffee, ice cream—and all for 25 cents."

"Where?" yelled Huhgermouth, eagerly.

"Oh, nowhere," grinned Joker, "but just think of it!"

Where some have much too much, there must be many who have not nearly enough.

CONVENTION REFLECTIONS

By Louis Jartz

The younger comrades in Cleveland were burdened with heavy hearts following the close of the convention and the departure of our interesting delegates and visitors. As I write, in reflection, I am convinced that the whole enterprise can be told the world, and all the elation that is given in explanation is justified, and more. The many delegates of Cleveland, and without a doubt the out-of-towners will hold the fondest memories of the convention, and will wish for another convention sooner than the one set on the calendar.

On the convention floor, we heard eulogies and eulogies of the youth; yet if eulogies are properly bestowed, they should be directed to some of our older comrades. Namely Josko Oven and Frank Zaitz. Needless to say, Josko was in the open and silent admiration of our young people all through the convention and up to now, and I am not among the least of these. E. Menton (a graduate on architecture) admirably speaks of Josko as knowing well the subject of architecture. I might say that some of our youth were awed by his understanding of art. At Perushek's our circle of young people consisting of the Menton brothers, B. Bogatay, W. Franceckin, R. Traunik, R. Sumrada and the writer persisted in making Josko do the talking on art and artists.

Most of the discussion on the floor in Slovene tongue were boring to me; but when Frank Zaitz took the floor on any issue I was able to understand every word he had to say. I was told later by one of our dele-

gates representing an Educational Bureau affiliate, that he gained considerable admiration for the socialists, just from listening to Frank Zaitz.

When I introduced the suggestion for the play contest I expected a good deal of cynicism from some of the delegates. I am quite aware of the fact that we are enthusiastic about new ideas, but in carrying out the work outlined the results are meager. That expresses perhaps the cynicism of our delegates who perhaps did not dissent, but who held mental reservations while the contest suggestion was adopted.

In promoting this play contest I want to make a defence and offence for the program. There are some up and coming young Slovenes in Cleveland who are interested in this program. They promise to enter it. They are not connected with the J. S. F.; but in such a venture we can draw them nearer to us. As Ray Traunik put it so well, a good play written by our "own" will be the big attraction for a play produced in Slovene neighborhoods. The play contest should be opened to all young Slovenes and even those elders who can use the English language well. Prizes ranging from \$25, \$10, and \$5 should be awarded plays that merit first, second, and third prize respectively. If plays without merit or no plays at all are entered in the contest the contest may be extended over another period of six months. Then a cynic may be right but I am of the opinion that he will be wrong.

Textile Industry Offers Unintentionally a Strong Argument For Labor Legislation

